

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, o. p. s., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DOPADY REFORM NA ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ
FYZICKÝCH OSOB ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI V ČR**

Autor práce: Michaela Pinkavová
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Ing. Lukáš Moravec, Ph.D.
Katedra: Katedra evropských studií a veřejné správy

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu práce Ing. Lukáši Moravcovi, Ph.D. a své konzultantce paní Milaně Pinkavové za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a časovou flexibilitu.

Dále děkuji Ing. Lence Martinkové za pomoc při překladu abstraktu do anglického jazyka.

OBSAH

OBSAH	2
ÚVOD	4
1 Cíl a metodika	5
2 Literární rešerše	6
2.1 Vysvětlení daňového systému	6
2.2 Daň – historie a pojem	6
2.3 Daň z příjmu	7
2.4 Daň z příjmu fyzických osob	7
2.4.1 Daň z příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků	8
2.4.1.1 Zaměstnanec a zaměstnavatel	8
2.5 Způsob vybírání daně	9
2.5.1 Srážková daň	9
2.5.2 Podání daňového přiznání	10
2.5.3 Měsíční záloha	10
2.5.4 Roční zúčtování	10
2.6 Peněžní příjmy	10
2.7 Funkční požitky	11
2.8 Nepeněžní plnění	11
2.9 Prohlášení poplatníka	12
3 Kvalitativní analýza dopadu změn poplatníka po reformách daňových zákonů	14
3.1 Stav před vstupem do Evropské unie	14
3.1.1 Nezdánitelné částky	14
3.1.1.1 Nezdánitelná částka na poplatníka	14
3.1.1.2 Nezdánitelná částka na dítě	15
3.1.1.3 Nezdánitelná částka na manželku (manžela)	16
3.1.1.4 Invalidita zaměstnance	16
3.1.1.5 Příprava na budoucí povolání	16
3.1.1.6 Dary	17
3.1.1.7 Penzijní připojištění a soukromé životní pojištění	17
3.1.1.8 Úroky z úvěru	18
3.1.1.9 Členské příspěvky	18
3.1.2 Způsob výpočtu daně z příjmů za měsíc	18
3.1.3 Zjištění daně z příjmů za rok	18
3.1.4 Shrnutí	19
3.2 Změny po vstupu do Evropské unie	19
3.2.1 Rok 2005	19
3.2.1.1 Sazby daně z příjmů fyzických osob pro rok 2005	20
3.2.2 Rok 2006	20
3.2.3 Rok 2007	21
3.3 Změny účinné od roku 2008	21
4 Kvalitativní analýza dopadu změn daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků	23
4.1 Zjištění výše daně v roce 2004	23
4.1.1 Měsíční hrubá mzda 10 000 Kč	23
4.1.2 Měsíční hrubá mzda 40 000 Kč	24
4.2 Výpočet daně z příjmů v roce 2005	25
4.2.1 Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč a s dětmi	25

4.2.2	Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč a s dětmi	25
4.3	Stanovení výše daně z příjmů v roce 2006.....	26
4.3.1	Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč.....	26
4.3.2	Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč.....	26
4.4	Zjištění daňové povinnosti v roce 2007	27
4.5	Výše daně z příjmů v roce 2008.....	27
4.5.1	Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč.....	27
4.5.2	Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč.....	28
4.6	Roční zúčtování.....	28
4.6.1	Rok 2004	28
4.6.1.1	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně	28
4.6.1.2	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně	29
4.6.2	Rok 2005	30
4.6.2.1	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně	30
4.6.2.2	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně	30
4.6.3	Rok 2006	31
4.6.3.1	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně	31
4.6.3.2	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně	31
4.6.4	Rok 2007	32
4.6.5	Rok 2008	32
4.6.5.1	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně	32
4.6.5.2	Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně	33
4.7	Společné zdanění manželů	33
4.7.1	Rok 2005 – manželé s jedním dítětem	34
4.7.2	Rok 2005 – manželé se třemi dětmi.....	35
4.7.3	Rok 2006 – manželé s jedním dítětem	35
4.7.4	Rok 2006 – manželé se třemi dětmi.....	36
4.7.5	Rok 2007	37
5	Výsledky a diskuse.....	38
5.1	Daň z příjmů před vstupem do Evropské unie	38
5.2	Vývoj daně z příjmů po vstupu do Evropské unie	38
5.2.1	Rok 2005	38
5.2.2	Rok 2006.....	39
5.2.3	Rok 2007	40
5.3	Daňová reforma platná pro rok 2008	40
5.4	Roční zúčtování.....	41
5.4.1	Poplatník s nízkým úhrnem hrubých mezd za rok	41
5.4.2	Poplatník s vysokým úhrnem hrubých mezd za rok	43
5.5	Společné zdanění manželů	44
5.6	Shrnutí v grafech	45
	ZÁVĚR	47
	SEZNAM LITERATURY	49
	SEZNAM PŘÍLOH.....	51
	Příloha I.....	52
	Příloha II.....	53
	ABSTRAKT.....	54
	ABSTRACT.....	55

ÚVOD

Zákon o daních z příjmů by měl patřit mezi základní znalosti každého člověka, který má jakékoli příjmy. Často je však poplatníky znalost tohoto zákona podceňována. Mezi hlavní důvody nezájmu proniknout mezi daňové zákony určitě patří časté změny ve výších sazeb a ve způsobech stanovení daňové povinnosti, respektive daňového bonusu.

Tato práce se zabývá vývojem daně z příjmů, která zatěžuje nejvíce poplatníků v ČR, a to daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Tato daň je v ČR upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Literární rešerše této práce obsahuje obecné vymezení daně a daňového systému, dále popis historie daní a bližší definování daně z příjmů fyzických osob. Nebylo zde také zapomenuto na poukázání rozdílů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem a popsání způsobů vybírání daní, podání daňového přiznání a provedení ročního zúčtování.

Kvalitativní a kvantitativní analýza změn daňových zákonů je pro názornost rozčleněna do tří rozhodných období v letech 2004 - 2008, a to na stav před vstupem ČR do Evropské unie, dále stav po vstupu do Evropské unie a po daňové reformě v roce 2008.

Práce také zkoumá rozdíl mezi ročním zúčtováním a daňovou úsporou při společném zdanění manželů, které bylo možno podávat pomocí daňového přiznání s Přílohou č. 5. Tohoto daňového zvýhodnění však bylo možno využít pouze v letech 2005 – 2007.

Pro teoretické určení změn ve zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků byla použita platná znění daňových zákonů ve sledovaných obdobích. V praktické části bylo mimo těchto zákonů využíváno také příruček pro výpočty daňové povinnosti, respektive daňového bonusu.

1 Cíl a metodika

Cílem práce je rozhodnout, které ze sledovaných období bylo pro poplatníka – zaměstnance nejvýhodnější a za jakých podmínek. Dále mělo být také zjištěno, jaký dopad na poplatníka měl vstup do Evropské unie.

Pro tuto práci byli vybráni dva poplatníci, na kterých bylo poukázáno na výhodnost či nevýhodnost změn v daňových zákonech během období 2004 – 2008.

První poplatník ukazuje na vývoj výše daně z příjmů, kdy je hrubá mzda stanovena na takové výši, aby byl základ daně zdaňován nejnižší sazbou daně. Pro tento účel byla použita hrubá mzda ve výši 10 000 Kč.

Pro stanovení daňové povinnosti druhého poplatníka byla zvolena hrubá mzda ve výši 40 000 Kč, protože ve většině sledovaných období dosahuje oproti prvnímu zvolenému poplatníkovi k nejvyšší sazbě daně a průběhu let dochází i k posunu v tabulkách daňových sazeb o příčku dolů.

Pro možnost snižování daňové povinnosti, respektive zvyšování daňového bonusu, poplatníků byly použity výpočty s předpokladem, že si poplatník snižuje základ daně o nezdánitelnou položku na dítě či si uplatňuje slevu na dítě. V prvním případě byly prováděny výpočty s ohledem na jedno dítě, v druhém případě bylo bráno v úvahu, že poplatník může vyživovat i tři nezaopatřené děti.

Dále se tato práce zaměřuje výhodností společného zdanění manželů oproti ročnímu zúčtování, které provádí zaměstnavatel. V obou případech je základ daně snižován o nezdánitelné položky, které jsou zohledňovány základu daně vzniklého úhrnem hrubých mezd poplatníka za rok.

K řešení této problematiky byla použita platná znění daňových zákonů v průběhu sledovaných období a příručky pro výpočty daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

2 Literární rešerše

2.1 Vysvětlení daňového systému

Daňový systém je v každé zemi stanoven příslušným zákonem a jednotlivé země se mohou v daních výrazně lišit. Daňová soustava určitého státu vždy odráží konkrétní ekonomické podmínky a ne náhodou patří daňové zákony ve všech zemích světa mezi zákony nejčastěji novelizované. Stát je zde hned v několika směrech tlaků:

- stát potřebuje vybrat co nejvíce finančních prostředků, aby mohl rozvíjet své aktivity,
- občané a firmy naopak chtějí odvádět co nejméně daní, aby jim zůstalo co nejvíce peněz pro vlastní potřeby,
- řada daní je svázána s mezinárodním obchodem a pohybem kapitálu – zde jsou zase tlaky na stát, aby sjednotil své daně s ostatními zeměmi a podepsal s nimi dohody o zamezení dvojího zdanění¹,
- stát musí respektovat sociální únosnost daní,
- při konstrukci daňového systému musí stát zohledňovat i technická a ekonomická kritéria vybíratelnosti a vymahatelnosti daní (čím složitější systém s větším počtem výjimek, tím se administrativní náročnost výběru daní zvyšuje a samozřejmě i prodražuje – stát potřebuje více kvalifikovanějších úředníků, narůstají mzdové náklady, náklady na prostory, vybavení, techniku atd. Z toho vyplývá, že stát vybere více daní, ale také více peněz neproduktivně utratí.

Daňový systém je trvalým hledáním kompromisu mezi těmito tendencemi.

2.2 Daň – historie a pojem

Historicky je vznik daní spojen se vznikem a rozvojem státu. Předchůdci dnešních daní však sahají až do starého Řecka a Říma.

¹ ŠVARCOVÁ J., et.al. *Ekonomie – stručný přehled* Zlín: CEED, 2006. s. 219. ISBN 80-903433-3-3.

Významným ekonomem naší první republiky Karel Engliš² daň definoval jako příspěvek na podpůrnou úhradu veřejné správy financované podle osobní a věcné únosnosti poplatníka.

V současnosti je daň označována jako příjem veřejných rozpočtů (státního rozpočtu a místních rozpočtů), který ze zákona odčerpává část důchodu subjektu, na nevratném principu – společnost tyto peníze vynaloží podle potřeb, tedy nikoliv úměrně podle výše odvedené daně jednotlivců. Uspokojovány jsou i potřeby těch, kteří daň vůbec neplatí – princip solidarity³.

Daně se dělí na:

1. Přímé
 - a. důchodové – daň z příjmu
 - b. majetkové – daň z nemovitosti, daň dědická, darovací a z převodu nemovitosti a daň silniční
2. Nepřímé
 - a. univerzální – daň z přidané hodnoty
 - b. selektivní – daň spotřební

2.3 Daň z příjmu

Daň z příjmu je nejvýznamnější přímou daní. Zákon o dani z příjmu má tři části – daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob a společná část.

2.4 Daň z příjmu fyzických osob

Poplatníkem této daně je fyzická osoba, která má na území ČR bydliště nebo se zde obvykle zdržuje (minimálně 183 dnů v daném kalendářním roce⁴). Jeho daňová povinnost se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Tuto daň platí podnikatelé sami za sebe – plátce je shodný s poplatníkem. U zaměstnanců odvádí zálohy na daň zaměstnavatel a po skončení roku podává přiznání

² ŠVARCOVÁ J., et.al. *Ekonomie – stručný přehled* Zlín: CEED, 2006. s. 219. ISBN 80-903433-3-3.

³ ŠVARCOVÁ J., et.al. *Ekonomie – stručný přehled* Zlín: CEED, 2006. s. 219. ISBN 80-903433-3-3.

⁴ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 42. ISSN 1802-8268.

k dani buď také zaměstnavatel, nebo sám zaměstnanec, pokud má více příjmů u více zaměstnavatelů.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, popřípadě rok hospodářský⁵, který je definován v zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Po skončení zdaňovacího období musí poplatník podat daňové přiznání za předešlý rok a vypočtenou daň uhradit. Podnikatel sám za sebe může podat přiznání do 3 měsíců – pokud je zdaňovací období kalendářní rok, tak do konce března roku následujícího). Pokud daňové přiznání za podnikatele zpracovává daňový poradce, může požádat finanční úřad o prodloužení termínu pro podání přiznání až do konce června, což je výhodné protože podnikatel může daň uhradit státu o tři měsíce později, a tak může finance prozatím využívat jako bezúročný úvěr od státu. Za své zaměstnance zpracovává firma přiznání do 15. února a zaměstnanec přiznání pouze podepíše. V průběhu roku poplatník platí zálohy (u zaměstnance jsou každý měsíc strhávány z výplaty) a při ročním daňovém přiznání je vyúčtuje.

Předmětem daně jsou veškeré příjmy v peněžní i nepeněžní podobě kromě příjmů osvobozených od daně.

Příjmy se člení na:

- příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

2.4.1 Daň z příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků

2.4.1.1 Zaměstnanec a zaměstnavatel

Fyzická osoba, která má příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky, je pro účely zákona o daních z příjmů *zaměstnanec*⁶. Osoba, která zaměstnanci za poskytované služby platí (vyplácí mu mzdu za jeho práci), je pro účely zákona *zaměstnavatelem*⁷. Zaměstnanec vykonává práci pro svého zaměstnavatele na základě jeho pokynů a příkazů; výčet situací, kdy dochází k realizaci příjmů ze závislé činnosti, je však širší.

⁵ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 308. ISSN 1802-8268.

⁶ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

⁷ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

Zaměstnavatelem může být jak právnická osoba, tak fyzická osoba. Za zaměstnavatele může být pro potřeby zákona o daních z příjmů považována i taková osoba, která zaměstnance z hlediska pracovněprávních předpisů neviduje, ale de facto zaměstnává; zaměstnanci cizí osoby vykonávají pro tohoto zaměstnavatele práci podle jeho příkazů, avšak příjmy za tuto práci jsou na základě smluvního vztahu vypláceny prostřednictvím osoby se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí.

Pro účely zákona o daních z příjmů není rozhodné, podle jakého zákona je vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem upraven. Obecně, v nejvíce případech, vzniká pracovní vztah na bázi pracovněprávních vztahů, které jsou upraveny zákoníkem práce. Za příjem ze závislé činnosti je považován i příjem, který je upraven podle obchodního zákoníku – například příjem za práci jednatele obchodní společnosti.

2.5 Způsob vybírání daně

2.5.1 Srážková daň

Fyzická osoba může být příjemcem příjmů z tuzemska, při jejichž výplatě je plátcem již daň sražena; hovoří se o konečné srážkové dani⁸, kterou je již daňová povinnost vypořádána a další vypořádání již nenastává. Příkladem těchto příjmů jsou například příjmy plynoucí fyzickým osobám z úroků, výher a jiných výnosů z vkladů na vkladních knížkách, z úroků z peněžních prostředků na vkladových účtech, z úroků z peněžních prostředků na vkladních listech na jméno a vkladech na jméno jim na roveň postavených, kdy majitelem vkladu je fyzická osoba, a to po celou dobu trvání vkladového vztahu, z úroků z vkladů na běžných účtech, které podle podmínek banky nejsou určeny k podnikání, např. spořicí účty, devizové účty, nebo z dividendového příjmu, z úrokového příjmu z dluhopisu, ze směnky vystavené bankou k zajištění pohledávky vzniklé z vkladu věřitele, vkladního listu a vkladu mu na roveň postavenému, s výjimkou úrokového příjmu z dluhopisu vydaného v zahraničí poplatníkem se sídlem v České republice nebo Českou republikou plynoucího poplatníkovi uvedenému z dividendového příjmu, apod.

⁸ *Roční zúčtování příjmů za rok 2005* Český Těšín: PORADCE, 2006. s. 3 - 4. ISSN 1211-2437.

2.5.2 Podání daňového přiznání

Poplatník, který má v roce více druhů příjmů – například příjem ze závislé činnosti a příjem z pronájmu nemovitosti, nebo je současně zaměstnán u dvou zaměstnavatelů, musí svou výslednou daň vypočítat a přiznat na základě přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Bez ohledu na to, zda přiznává poplatník ke zdanění příjmy pouze ze závislé činnosti, anebo vedle příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků pobíral i jiné příjmy, podává daňové přiznání.

2.5.3 Měsíční záloha

Měsíční záloha je povinná srážka ze mzdy, za jejíž sražení a odvedení nese odpovědnost zaměstnavatel. Výše měsíčních záloh sražených za kalendářní rok, pokud má zaměstnanec jednoho zaměstnavatele, je koncipována tak, že jejich úhrn je rovný nebo vyšší než částka celoroční daně.

2.5.4 Roční zúčtování

Cílem ročního zúčtování je nezatěžovat s vypořádáním celoroční daňové povinnosti zaměstnance, kteří po celý kalendářní rok měli pouze jednoho zaměstnavatele anebo měli zaměstnavatelů více, ale postupně za sebou.

2.6 Peněžní příjmy

Za příjmy ze závislé činnosti jsou ze zákona o daních z příjmů vždy považovány taxativně vymezené druhy příjmů:

- a) příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního vztahu, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Těmito příjmy se rozumějí i příjmy za práci žáků a studentů z praktického výcviku⁹,

⁹ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

- b) příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností, a to i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce a příjmy za práci likvidátorů¹⁰,
- c) odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob¹¹,
- d) příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti podle písmen a) až c) nebo funkce bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává závislou činnost nebo funkci, nebo od plátce, u kterého poplatník závislou činnost nebo funkci nevykonává¹².

Dále se rozlišují příjmy osvobozené od daně a příjmy, které nespadají se nepovažují za předmět daně – uvedeno v zákoně č. 586/1992 Sb, o daních z příjmů¹³.

2.7 Funkční požitky

Funkčními požitky jsou dle zákona č. 586/1992 Sb.¹⁴, o daních z příjmů, funkční platy členů vlády, a senátorů Parlamentu ČR a poslanců Evropského parlamentu, zvolených na území ČR a platy vedoucích ústředních úřadů státní správy. Dále jsou to odměny za výkon funkce v orgánech obcí, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.

2.8 Nepeněžní plnění

Příjmem v podobě nepeněžního plnění může být zaměstnavatelem vyplacena zaměstnanci mzda, může jí být ze strany zaměstnavatele poskytnuto zaměstnanci vedle mzdy v penězích i jiné plnění. Nepeněžní plnění mohou mít rozmanité podoby, např.:

- cenové zvýhodnění za poskytnutá práva, služby nebo věci, kromě bytu,

¹⁰ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

¹¹ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

¹² *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 48. ISSN 1802-8268.

¹³ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 49 - 51. ISSN 1802-8268.

¹⁴ *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 501. ISSN 1802-8268.

- prodej bytu ve vlastnictví zaměstnavatele svému zaměstnanci, ve kterém zaměstnanec neměl bydliště po dobu přesahující dva roky v období předcházejícím prodeji,
- poskytnutí služebního motorového vozidla zaměstnanci k soukromým účelům,
- poskytnutí bytu, a to buď zdarma, anebo za cenu nižší, než by zaměstnanec opravdu byl nucen zaplatit, apod.

2.9 Prohlášení poplatníka

K tomu, aby zaměstnavatel mohl provést roční zúčtování, musí mít k dispozici informace, které zaměstnanec uvádí a stvrzuje svým podpisem v Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků¹⁵.

Prohlášení splňuje z hlediska zaměstnance dva účely. Jednak prostřednictvím prohlášení poplatník – zaměstnanec žádá, aby mu zaměstnavatel při výpočtu záloh na daň zohlednil měsíční částky slev a při ročním zúčtování mu byly přiznány nezdanitelné částky od základu daně a slevy na dani, popř. daňové zvýhodnění. Zaměstnanec je na druhé straně povinen prokázat okolnosti rozhodné pro uznání nezdanitelných částek, slev na dani a daňového zvýhodnění nejpozději do konce kalendářního měsíce, v němž tyto okolnosti nastaly.

Má-li zaměstnanec mzdu za kalendářní měsíc od více zaměstnavatelů současně nebo více zaměstnavatelů postupně za sebou, může podepsat Prohlášení pouze u jednoho z nich.

Zaměstnavatel k přeloženým průkazům přihlédne ve většině případů až počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, v němž mu byly skutečnosti uvedené zaměstnancem v Prohlášení prokázány; v případě nástupu do zaměstnání stačí prokázat skutečnosti uváděné v Prohlášení do 30 dnů po nástupu.

Avšak k přeloženým dokladům potvrzujícím skutečnost, že poplatník vyživuje dítě žijící s ním v domácnosti, nebo že poplatník je studentem nebo žákem soustavně se připravujícím na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, se přihlédne již v kalendářním měsíci, v němž budou tyto skutečnosti plátcí daně (zaměstnavateli) prokázány.

¹⁵ *Roční zúčtování příjmů za rok 2006* Český Těšín: PORADCE, 2007. s. 13 – 15. ISBN 978-80-7365-250-0.

Narodí-li se poplatníkovi dítě, plátce daně k této skutečnosti přihlédne již v kalendářním měsíci, v němž se narodilo, prokáže-li poplatník jeho narození plátcí daně do 30 dnů po narození dítěte.

Je důležité připomenout, že Prohlášení může podepsat každý zaměstnanec, tedy nejen ten, který vykonává činnost na základě pracovního poměru, ale i ten, který je zaměstnán na základě dohody o provedení práce, nebo dohody o pracovní činnosti. Současně takový zaměstnanec může požádat zaměstnavatele o provedení ročního zúčtování.

3 Kvalitativní analýza dopadu změn poplatníka po reformách daňových zákonů

Pro stanovení daňové povinnosti je potřeba znát kromě výše hrubé mzdy, sociálního a zdravotního pojištění a konkrétní sazby daně, také výše nezdaniitelných částek, respektive slev na dani.

3.1 Stav před vstupem do Evropské unie

Ve zdaňovacím období 2004 vstoupila Česká republika 1. května do Evropské unie. Ke změnám zákona o daních z příjmů však došlo až k 1. lednu 2005, nikoliv v průběhu roku.

3.1.1 Nezdaniitelné částky

Nezdaniitelné částky¹⁶ jsou položky, které jsou odčitatelné od základu daně z příjmů ze závislé činnosti zaměstnance. Buď jsou odčitatelnou položkou měsíční (již pro výpočet měsíčních daňových záloh), nebo pouze roční. K tomu, aby mohly být zaměstnancem tyto položky zohledněny, musí podle zákona splnit dané podmínky. Nejčastěji uplatňované nezdaniitelné částky jsou na poplatníka, manželku (manžela), děti, invaliditu a studenty. Další nezdaniitelné částky jsou např. na dary, penzijní připojištění a soukromé životní pojištění, úroky z úvěrů a členské příspěvky.

3.1.1.1 Nezdaniitelná částka na poplatníka

Základní nezdaniitelná částka na poplatníka je v roce 2004 ve výši 38 040 Kč¹⁷ za rok. Tato částka se přizná každému zaměstnanci, s výjimkou takového zaměstnance, který byl 1. ledna poživatelé starobního důchodu, nebo kterému byl v průběhu roku přiznán starobní důchod zpět k 1. lednu.

¹⁶ *Roční zúčtování příjmů ze závislé činnosti a funkční požitků za rok 2004* Český Těšín: PORADCE, 2005. s. 11. ISSN 1211-2437.

¹⁷ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

Základní nezdanitelná částka se uplatňuje měsíčně ve výši jedné dvanáctiny, tj. ve výši 3 170 Kč měsíčně.

3.1.1.2 Nezdanitelná částka na dítě

Podmínky pro uznání nezdanitelné částky na dítě¹⁸ jsou:

- odpočet se přiznává na dítě vlastní, osvojené, svěřené do péče, vyvdané či vyžehněné, vnuče žijící se zaměstnancem (prarodičem) ve společné domácnosti;
- dítě žije s poplatníkem ve společné domácnosti;
- nezdanitelnou částku na dítě smí uplatnit pouze jeden z rodičů (prarodičů). U zaměstnavatele, u kterého uplatňuje zaměstnanec tuto nezdanitelnou částku, předkládá potvrzení zaměstnavatele druhého manžela o tom, že on sám odpočet neuplatňuje;
- odpočet se přiznává na nezletilé dítě (obecně do 18. roku věku dítěte), a to bez ohledu na to, zda dítě studuje či je výdělečně činné. Odpočet se uplatňuje i pro zletilé děti, ale nejpozději ještě za měsíc, ve kterém dítě dovrší 26 let věku, a pouze v případě, že se dítě soustavně připravuje na budoucí povolání. To dokládá zaměstnanec potvrzením školy nebo učiliště, kde se soustavná příprava na budoucí povolání dítěte uskutečňuje; odpočet na provdané (oženěné) dítě může poplatník také uplatnit, ale pouze v případě, že toto dítě žije s ním ve společné domácnosti a druhý z manželů dítěte nemá příjmy, ze kterých by mohl odpočet na studující dítě uplatnit.

Nezdanitelná částka na dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti se v roce 2004 zvýšila na částku 25 560 Kč¹⁹, tj. 2 130 Kč měsíčně.

Odpočet na dítě se přiznává zaměstnanci za tolik měsíců v roce, po kolik měsíců na jejich počátku zaměstnanec dítě vyživoval (žil ve společné domácnosti). Při narození dítěte se odpočet přiznává již za měsíc, ve kterém se dítě narodilo.

¹⁸ *Roční zúčtování příjmů ze závislé činnosti a funkční požitků za rok 2004* Český Těšín: PORADCE, 2005. s. 11. ISSN 1211-2437.

¹⁹ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

3.1.1.3 Nezdánitelná částka na manželku (manžela)

Nezdánitelná částka na manželku nebo manžela s nízkými příjmy nebo s příjmy nepřesahujícími částku 38 040 Kč je ve výši 21 720 Kč²⁰. Odpočet se uplatňuje ročně v rámci ročního zúčtování nebo daňového přiznání. Za příjmy druhého z manželů, na kterého zaměstnanec odpočet uplatňuje, se považují příjmy, jako je hrubá mzda, příjmy z podnikání, pronájmu, starobní důchod, invalidní důchod, nemocenské dávky, mateřské dávky apod. Mezi vlastní příjmy se nezahrnují například dávky státní sociální podpory, zvýšení důchodu pro bezmocnost atd.

3.1.1.4 Invalidita zaměstnance

Nezdánitelná částka na vlastní částečnou invaliditu zaměstnance se poskytuje ve výši 7 140 Kč²¹ ročně, tj. 595 Kč za měsíc, pokud zaměstnanec pobírá částečný invalidní důchod, nebo u zaměstnance došlo k souběhu starobního důchodu a částečného invalidního důchodu.

Pokud zaměstnanci náleží plný invalidní důchod, nebo pobírá jiný důchod, pro jehož pobírání byla podmínkou také plná invalidita, nebo je zaměstnanec plně invalidní podle zvláštních předpisů, ale žádost o invalidní důchod byla Českou správou sociálního zabezpečení z jiných důvodů, než je invalidita, zamítnuta, je nezdánitelná částka na vlastní invaliditu ve výši 14 280 Kč²² ročně, tedy 1 190 měsíčně.

3.1.1.5 Příprava na budoucí povolání

Nezdánitelná částka u zaměstnanců soustavně se připravujících na budoucí povolání (žáci nebo studenti) činí 11 400 Kč, měsíčně lze uplatnit částku ve výši 950 Kč a lze ji přiznat studentům do věkové hranice 26 let. V případě prezenční formy u doktorského studia se věková hranice pro uplatnění odpočtu zvyšuje na 28 let. Při uplatnění odpočtu v ročním zúčtování (nebo v daňovém přiznání) je důležité, aby podmínka pro uplatnění nezdánitelné částky trvala na počátku měsíce. Prokazuje se potvrzením školy nebo učiliště.

²⁰ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

²¹ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

²² *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

3.1.1.6 Dary

Nezdanitelná částka darů na vymezené účely se odečítá od celoročního základu daně po skončení roku. Pro odečet darů musí jejich úhrn činit alespoň 1 000 Kč, v případě, že daňový základ není vysoký a činí méně než 1 000 Kč, potom částku daru musí být vyšší než 2 % základu daně. Maximálně lze odečíst částku ve výši 10 % z celoročního základu daně.

Dary musí být určeny na účely vymezené závazně zákonem²³, a to:

- dary poskytnuté obcím, krajům, organizačním složkám státu, právníckým osobám se sídlem na území České republiky, jakož i právníckým osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek podle zvláštního zákona, a to na financování:
 - o vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství,
 - o na policii,
 - o na požární ochranu,
 - o na podporu a ochranu mládeže,
 - o na ochranu zvířat,
 - o na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost,
 - o dále fyzickým osobám, s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení.

Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2 000 Kč²⁴ (krevním odběrem se rozumí i odběr složek krve – plazma, krevní destičky, kostní dřeň, provedený v jednom dni).

3.1.1.7 Penzijní připojištění a soukromé životní pojištění

Částka, kterou poplatník zaplatí za penzijní připojištění, se sníží o 6 000 Kč. Zbytek se odečte od základu daně. Maximálně lze odečíst částku 12 000 Kč ročně, stejně jako u soukromého životního pojištění.

²³ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

²⁴ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

3.1.1.8 Úroky z úvěru

Úroky z úvěru se dokládají potvrzením o výši úroků a lze je odečíst ve výši, za kterou byly zaplacený.

3.1.1.9 Členské příspěvky

Členské příspěvky lze uplatnit maximálně 1,5 % z výše zdanitelných příjmů, s výjimkou příjmů zdaněných srážkovou daní. Maximální odpočet za zdaňovací období je 3 000 Kč.

3.1.2 Způsob výpočtu daně z příjmů za měsíc

Od hrubé mzdy se odečítá sociální a zdravotní pojištění. Výsledkem je základ daně, který se dále upravuje o nezdanitelné položky. Tím vzniká upravený základ daně, který se dále násobí sazbou daně pro získání konečné daně.

Sazbu daně je uvedena v zákoně o daních z příjmů, platném od 1. 1. 2004, viz Tab. 1: Sazba daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2004:

Základ daně		Daň
od Kč	do Kč	
0	9 100	15%
9 100	18 200	1 365 Kč + 20 % ze základu přesahujícího 9 100 Kč
18 200	27 600	3 185 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 18 200 Kč
27 600	a více	5 535 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 27 600 Kč

3.1.3 Zjištění daně z příjmů za rok

Ke zjištění daně z příjmů za zdaňovací období se provádí roční zúčtování zaměstnavatelem podle sazeb daně z příjmů uvedených v zákoně o daních z příjmů, platných od 1. 1. 2004, viz Příloha I.: Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2004 – roční zúčtování.

3.1.4 Shrnutí

Výše nezdanitelných položek uplatňovaných v roce 2004 jsou znázorněny v Tab. 2: Nejčastější nezdanitelné částky v roce 2004:

Nezdanitelná položka	Částka (Kč)		Poznámka
	měsíční	roční	
Poplatník	3 170	38 040	-
Manželka (manžel)	-	21 720	pokud nepřesahuje příjmy 38 040 Kč za rok
Dítě	2 130	25 560	musí žít ve společné domácnosti s poplatníkem
Starobní důchodce	-	-	-
Částečná invalidita	595	7 140	-
Plná invalidita	1 190	14 280	-
Student (žák)	950	11 400	do 26 let věku

3.2 Změny po vstupu do Evropské unie

3.2.1 Rok 2005

V roce 2005 je nezdanitelná položka na dítě nahrazena slevou na dítě. Jiná změna v nezdanitelných položkách nevzniká. Sleva na dítě činí měsíčně 500 Kč, tj. 6 000 Kč²⁵ za rok. Tato změna se týká i způsobu výpočtu daně z příjmů. Po této změně se sleva na dítě odečítá až od vypočtené daně. Proto může vzniknout tzv. daňový bonus²⁶, který je možno uplatnit si ve výši od 100 Kč měsíčně, maximálně 30 000 Kč za rok.

V roce 2005 bylo zavedeno tzv. společné zdanění manželů²⁷, které platilo pouze do roku 2007. Jedná se o daňové zvýhodnění manželů²⁸, kde jeden z manželů spadá pod

²⁵ *Roční zúčtování příjmů za rok 2005* Český Těšín: PORADCE, 2006. s. 22. ISSN 1211-2437.

²⁶ *Roční zúčtování příjmů za rok 2005* Český Těšín: PORADCE, 2006. s. 22. ISSN 1211-2437.

²⁷ *Daňové zákony 2005 v úplném znění* Olomouc: ANAG, 2005. s. 10. ISBN 80-7263-247-7.

²⁸ AMBROŽ, J. *Společné zdanění manželů* KORŠACH, 2007. s. 7. ISBN 978-80-86296-13-5.

jinou daňovou sazbou než druhý z manželů. Další podmínkou je, že musí společně vyživovat alespoň jedno dítě ve společné domácnosti.

Společné zdanění manželů se podává pomocí daňového přiznání s Přílohou č. 5.

3.2.1.1 Sazby daně z příjmů fyzických osob pro rok 2005

Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků se v roce 2005 oproti roku 2004 nezměnily.

3.2.2 Rok 2006

V roce 2006 dochází k nahrazení nezdanitelných částek na poplatníka, manželku (manžela), invaliditu a studenty, slevami na dani, viz Tab. 3: Slevy na dani z příjmů fyzických osob pro rok 2006:

Sleva na dani	Částka (Kč)		Poznámka
	měsíční	roční	
Poplatník	600	7 200	-
Manželka (manžel)	-	4 200	pokud nepřesahuje příjmy 38 040 Kč za rok
Dítě	500	6 000	bonus min. 50 Kč měsíčně; max. 30 000 Kč za rok
Starobní důchodce	-	-	-
Částečná invalidita	125	1 500	-
Plná invalidita	250	3 000	-
Student (žák)	200	2 400	do 26 let věku

Při výpočtu daně z příjmů se všechny slevy na dani odečítají až od vypočtené daně. V tomto roce dochází ke změnám sazeb daní z příjmů viz Tab. 4: Sazba daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2006²⁹:

²⁹ *Daňové zákony 2006 v úplném znění k 1. 1. 2006 s komentářem k novelám* Olomouc: ANAG, 2006. s. 14. ISBN 80-7263-310-4.

Základ daně		Daň
od Kč	do Kč	
0	10 100	12%
10 100	18 200	1 212 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 10 100 Kč
18 200	27 600	2 751 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 18 200 Kč
27 600	a více	5 101 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 27 600 Kč

Roční sazby daně jsou dále uvedeny v Příloze II.: Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2006 – roční zúčtování.

3.2.3 Rok 2007

V roce 2007 nenastává oproti roku 2006 žádná změna ve zdaňování³⁰ příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

3.3 Změny účinné od roku 2008

V roce 2008 je učiněno mnoho změn. První se týká zavedení rovné daně ve výši 15 %³¹. To znamená, že již nezáleží na výši příjmů poplatníka, protože všichni poplatníci jsou zdaňováni stejnou sazbou daně.

Další změny se vyskytují ve slevách na daních, a to viz Tab. 5: Slevy na dani z příjmů fyzických osob pro rok 2008:

Sleva na dani	Částka (Kč)		Poznámka
	měsíční	roční	
Poplatník	2 070	24 840	-
Manželka (manžel)	-	24 840	pokud nepřesahuje příjmy 68 000 Kč za rok
Dítě	890	10 680	bonus min. 50 Kč měsíčně; max. 52 200 Kč za rok

³⁰ *Daňové zákony 2007 v úplném znění k 1. 1. 2007 s komentářem změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 14. ISBN 978-80-7263-364-7.

³¹ *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 14. ISBN 978-80-7263-422-4.

Starobní důchodce	2 070	24 840	jako poplatník
Částečná invalidita	210	2 520	-
Plná invalidita	420	5 040	-
Student (žák)	335	4 020	do 26 let věku

Poslední změnou je způsob výpočtu daně z příjmů. Hrubá mzda se zde navyšuje o pojistné (sociální i zdravotní) placené zaměstnavatelem. Tím vznikne tzv. superhrubá mzda³². Ta se dále vynásobí sazbou daně 15 %, ze které vzejde daň, jež se dále upravuje o slevy.

³² *Daňová příznání za rok 2008* Český Těšín: PORADCE, 2009. s. 1. ISBN 978-80-7365-313-2.

4 Kvalitativní analýza dopadu změn daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků

Pro porovnání změn ve zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků je potřeba zvolit dva poplatníky s rozdílnou výší hrubé mzdy kvůli umístění v tabulkách daňových sazeb. Pro tento případ byl vybrán poplatník, kterému náleží hrubá mzda 10 000 Kč, a poplatník, jehož hrubá mzda dosahuje výše 40 000 Kč. Pro názornost se předpokládá, že každý měsíc po dobu všech sledovaných let bude hrubá mzda u obou poplatníků stejná.

4.1 Zjištění výše daně v roce 2004

4.1.1 Měsíční hrubá mzda 10 000 Kč

Paní Jiřina Nová je bezdětná a má podepsané prohlášení k dani, proto se jí každý měsíc snižuje základ daně o nezdánitelnou částku na poplatníka. Paní Nové náleží měsíční hrubá mzda ve výši 10 000 Kč. Pro zjištění základu daně se od této částky musí nejprve odečíst sociální 8 % sociálního pojištění a 4,5 % zdravotní pojištění.

$$\text{ZÁKLAD DANĚ} = \text{HRUBÁ MZDA} - \text{SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ}$$

Základem daně je tudíž $10\,000 - 800 - 450$, což se rovná 8 750 Kč. Od této částky se odečte nezdánitelná částka na poplatníka ve výši 3 170 Kč, aby vznikl tzv. upravený základ daně, který se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru³³.

$$\text{UPRAVENÝ ZÁKLAD DANĚ} = \text{ZÁKLAD DANĚ} - \text{NEZDANITELNÉ ČÁSTKY}$$

Upraveným základem daně je $8\,750 - 3\,170 = 5\,580$ Kč, po zaokrouhlení 5 600 Kč. Tato částka se dále násobí 15% sazbou daně dle § 38h zákona o daních z příjmů³⁴, která je sazbou nejnižší.

³³ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 31. ISBN 80-7263-229-9.

³⁴ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 31. ISBN 80-7263-229-9.

DAŇ Z PŘÍJMŮ = UPRAVENÝ ZÁKLAD DANĚ x SAZBA DANĚ

Vypočtená daň vychází proto na $5\,600 \times 15\% = 840$ Kč.

Pokud by paní Nová byla matkou nezaopatřeného, nezletilého dítěte (nebo zletilého do 26 let, které se soustavně připravuje na budoucí povolání³⁵), se kterým žije ve společné domácnosti, mohla by na základě rodného listu či potvrzení o studiu uplatňovat nezdanitelnou částku na dítě ve výši 2 130 Kč měsíčně. Od základu daně se místo nezdanitelné částky na poplatníka musí odečíst ještě nezdanitelná položka na dítě. Upraveným základem daně proto bude $8\,750 - 3\,170 - 2\,130 = 3\,450$ Kč, zaokrouhleně 3 500 Kč. Tento upravený základ daně by se opět zdanil 15% sazbou daně z příjmů, takže výsledná daň by vycházela na 525 Kč.

Kdyby však paní Nová žila ve společné domácnosti se třemi dětmi, na které by jí byly odečítány nezdanitelné položky, částka 2 130 by se násobila třikrát. Upravený základ by pak klesl do mínusu: $8\,750 - 3\,170 - (3 \times 2\,130) = -810$. V tomto případě neexistuje částka, ze které by se daň vypočítávala, proto paní Nová nezaplatí žádnou daň z příjmů.

4.1.2 Měsíční hrubá mzda 40 000 Kč

Pan František Starý je bezdětný a rovněž má podepsané prohlášení k dani. Jeho měsíční hrubá mzda je stanovena na 40 000 Kč.

Po odečtení sociálního (8 %) a zdravotního (4,5 %) pojištění od této částky ($40\,000 - 3\,200 - 1\,800$), je zjištěn základ daně 35 000 Kč, od kterého se odečítá nezdanitelná položka na poplatníka ($35\,000 - 3\,170$), aby byl zjištěn upravený základ daně 31 830 Kč, jenž se zaokrouhlí na 31 900 Kč. Podle § 38h zákona o daních z příjmů³⁶ se stanoví způsob výpočtu daně podle nejvyšší daňové sazby: $5\,535 + 32\%$ ze základu přesahujícího 27 600 Kč, to je $5\,535 + 32\% \text{ z } (31\,900 - 27\,600) = 6\,911$ Kč.

Jestliže by pan Starý měl nezaopatřené dítě, se kterým by žil ve společné domácnosti, a snižoval by si základ daně o nezdanitelnou částku na dítě, upravený základ by vycházel na $35\,000 - 3\,170 - 2\,130 = 29\,700$. Daňová skupina se v tomto případě nezmění, jen se sníží výsledná daň na: $5\,535 + 32\% \text{ z } (29\,700 - 27\,600) = 6\,207$ Kč.

³⁵ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 10. ISBN 80-7263-229-9.

³⁶ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 31. ISBN 80-7263-229-9.

Pokud by však pan Starý snižoval základ daně o tři děti, upravil by základ daně na: $35\,000 - 3\,170 - (3 \times 2\,130) = 25\,440$ Kč, po zaokrouhlení 25 500 Kč. Tím by se v tabulce daňových sazeb zákona o daních z příjmů³⁷ posunul o jednu daňovou skupinu níže a jeho daňová povinnost by se vypočítávala: $3\,185 + 25\% \text{ ze základu přesahujícího } 18\,200 \text{ Kč}$, to znamená, že celková daň je $3\,185 + 25\% \text{ z } (25\,500 - 18\,200) = 5\,010$ Kč.

4.2 Výpočet daně z příjmů v roce 2005

Vzhledem k tomu, že v sazbách daní z příjmů v roce 2005 oproti roku 2004 nedošlo ke změnám, výše daně se pro bezdětné poplatníky nezměnily. Změny zaznamenávají až poplatníci, kteří mají děti, protože již neexistuje nezdanitelná částka na dítě, ale sleva na dítě³⁸, která snižuje vypočtenou daň o 500 Kč. Stanovení základu daně zůstává stejné.

4.2.1 Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč a s dětmi

Od základu daně 8 750 Kč se paní Nové odečte nezdanitelná částka na poplatníka 3 170 Kč. Výsledkem je 5 580 Kč, jenž se dále zaokrouhlí na 5 600 Kč, čímž vzniká upravený základ daně. Ten se dále násobí sazbou 15 %. Daň je tedy 840 Kč. Po odečtení slevy na dítě 500 Kč je výsledná daňová povinnost 340 Kč.

Pokud by paní Nová byla matkou tří dětí, od daň 840 Kč by se odečetly slevy na všechny tři děti, tj. $3 \times 500 = 1\,500$ Kč. Zde by paní Nové již nevznikla daňová povinnost, ale bonus ve výši 660 Kč, o který by se jí mzda zvýšila.

4.2.2 Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč a s dětmi

Základ daně pana Starého ve výši 35 000 Kč se upraví o nezdanitelnou položku na poplatníka 3 170 Kč, tím vznikne upravený základ daně 31 830 Kč, který se zaokrouhlí na 31 900 Kč. Dále se vypočítá daň dle tabulky daňových sazeb: $5\,535 + 32\% \text{ z } (31\,900 - 27\,600) = 6\,911$ Kč. Od této částky se dále odečte sleva na dítě 500 Kč, takže konečná daňová povinnost je 6 411 Kč.

³⁷ *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. s. 31. ISBN 80-7263-229-9.

³⁸ *Daňové zákony 2005 v úplném znění* Olomouc: ANAG, 2005. s. 29. ISBN 80-7263-247-7.

Pakliže by pan Starý byl otcem tří nezaopatřených dětí, od upraveného základu daně by se odečetla částka $3 \times 500 = 1\,500$ Kč. Výše jeho daně by se pak snížila na 5 411 Kč.

4.3 Stanovení výše daně z příjmů v roce 2006

V roce 2006 se nezdanitelné částky na poplatníka, manželku (manžela), invaliditu a studenty nahrazují slevami na dani. To znamená, že se o ně upravuje až vypočtená daň. Výše slev na dani se oproti nezdanitelným částkám snižují. Také dochází ke změnám v daňových sazbách. Způsob výpočtu základu daně se nemění.

4.3.1 Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč

Základ daně paní Jiřiny Nové ve výši 8 750 Kč se již v tomto bodě zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru, to znamená na 8 800 Kč. Tato částka se vynásobí 12% sazbou daně dle § 38h zákona o daních z příjmů³⁹. Vypočtená daň je tedy 1 056 Kč, která se dále upraví o slevu na poplatníka 600 Kč. Výsledná daň činí 456 Kč.

Kdyby paní Nová uplatňovala slevu na dítě, snížila by se tato částka ještě o 500 Kč. Zde vzniká daňový bonus 44 Kč, ale dle § 35d zákona o daních z příjmů⁴⁰ si může nárokovat bonus až od 50 Kč. V tomto případě tedy nevzniká daňová povinnost, ani daňový bonus.

Pokud by však paní Nová měla tři děti, mohla by od daně odečíst slevy na všechny tři děti, tj. $456 - (3 \times 500) = 1\,044$ Kč, což je daňovým bonusem.

4.3.2 Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč

Základ daně 35 000 Kč pana Františka Starého se zde již zaokrouhlovat nemusí. Dle § 38h zákona o daních z příjmů⁴¹ se daň počítá: $5\,101 + 32\% \text{ z } (35\,000 - 27\,600) =$

³⁹ *Daňové zákony 2006 v úplném znění k 1. 1. 2006 s komentářem k novelám* Olomouc: ANAG, 2006. s. 37. ISBN 80-7263-310-4.

⁴⁰ *Daňové zákony 2006 v úplném znění k 1. 1. 2006 s komentářem k novelám* Olomouc: ANAG, 2006. s. 32. ISBN 80-7263-310-4.

⁴¹ *Daňové zákony 2006 v úplném znění k 1. 1. 2006 s komentářem k novelám* Olomouc: ANAG, 2006. s. 37. ISBN 80-7263-310-4.

7 469 Kč. Tato částka se dále upraví o slevu na poplatníka 600 Kč. Finální daň je proto 6 869 Kč.

Jako otec jednoho dítěte by se panu Starého částka snížila ještě o 500 Kč, tudíž by jeho daňová povinnost činila 6 369 Kč.

Pokud by však měl tento poplatník 3 děti, výpočet daně by byl: $6\,869 - (3 \times 500) = 5\,369$ Kč.

4.4 Zjištění daňové povinnosti v roce 2007

V roce 2007 nevznikají oproti roku 2006 žádné změny ve zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

4.5 Výše daně z příjmů v roce 2008

V roce 2008 dochází k zavedení tzv. rovné daně, která je stanovena na 15 % dle § 38 h zákona o daních z příjmů⁴². Podle § 35ba zákona o daních z příjmů jsou dále upraveny i výše slev na dani. Změnilo se také stanovení základu daně.

4.5.1 Poplatník s hrubou mzdou 10 000 Kč

K hrubé mzdě 10 000 Kč paní Jiřiny Nové se přičte sociální pojištění ve výši 26 % a zdravotní pojištění 9 %: $10\,000 + 2\,600 + 900 = 13\,500$ Kč. Tento základ daně se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru, zde to však není potřeba, proto se rovnou násobí 15% sazbou daně. Vychází daň 2 025 Kč, která se dále upraví o slevu na poplatníka ve výši 2 070 Kč: $2\,025 - 2\,070 = -45$. Nevzniká proto žádná daňová povinnost.

Kdyby paní Nová uplatňovala slevu na dítě, odečetla by se od daně ještě částka 890 Kč: $2\,025 - 2\,070 - 890 = -935$. Paní Nová však může uplatnit daňový bonus pouze do výše slevy na dítě, tj. 890 Kč, dle § 35d zákona o daních z příjmů⁴³.

⁴² *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 39. ISBN 978-80-7263-422-4.

⁴³ *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 34. ISBN 978-80-7263-422-4.

Pokud by paní Nová byla matkou tří dětí, částka slevy na dítě by se vynásobila třemi: $2\,025 - 2\,070 - (3 \times 890) = -2\,715$ Kč. Daňový bonus však opět bude pouze do výše slev na dítě, tj. 2 670 Kč.

4.5.2 Poplatník s hrubou mzdou 40 000 Kč

Pan František Starý má hrubou mzdu 40 000 Kč. K té se dále připočítá sociální pojištění 26 % a zdravotní pojištění 9 %: $40\,000 + 10\,400 + 3\,600 = 54\,000$ Kč. Tento základ daně se dále násobí sazbou daně 15 %: $54\,000 \times 15\% = 8\,100$ Kč. Tato částka daně se upraví o slevu na poplatníka 2 070 Kč: $8\,100 - 2\,070 = 6\,030$ Kč, tj. výsledná daň.

Pro snížení daně by pan Starý musel uplatňovat slevu na dítě. Od vypočtené daně by se ještě odečetla částka 890 Kč: $6\,030 - 890 = 5\,140$ Kč.

Pokud by tento poplatník uplatňoval slevu na tři děti, výsledná daň by byla $6\,030 - (3 \times 890) = 3\,360$ Kč.

4.6 Roční zúčtování

Roční zúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků provádí zaměstnavatel, pokud má zaměstnanec podepsané prohlášení k dani.

V ročním zúčtování jsou od základu daně odečítány nezdanitelné položky, která se zohledňují pouze ročně, na měsíční zdaňování nemají vliv. Mezi tyto nezdanitelné položky patří nezdanitelná částka na manželku (manžela), dary, penzijní připojištění a soukromé životní pojištění, úroky z úvěrů a členské příspěvky. Nezdanitelná částka na manželku (manžela) je v roce 2006 nahrazena slevou na dani.

4.6.1 Rok 2004

4.6.1.1 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně

Paní Jiřina Nová má roční úhrn hrubých mezd $12 \times 10\,000 = 120\,000$ Kč. Pro získání základu daně se od této částky odečte sociální pojištění 8 % a zdravotní pojištění

4,5 %: $120\,000 - 9\,600 - 5\,400 = 105\,000$ Kč. Tato částka se dále upravuje o nezdanitelnou částku na poplatníka 38 040 Kč a soukromé životní pojištění 2 400 Kč, které si paní Nová platí. Upravený základ daně je tedy $105\,000 - 38\,040 - 2\,400 = 64\,560$ Kč, jenž se zde zaokrouhluje na celé stokoruny dolů, tj. na 64 500 Kč. Ten se dále násobí 15% sazbou daně podle Přílohy I.: $64\,500 \times 15\% = 9\,675$ Kč. Paní Nová měla měsíčně na zálohách zapláceno $840 \times 12 = 10\,080$ Kč. To znamená, že finanční úřad by měl paní Nové vrátit po ročním zúčtování $10\,080 - 9\,675 = 405$ Kč.

Kdyby byla paní Nová matkou jednoho dítěte, mohla by si od základu daně odečíst ještě nezdanitelnou částku na dítě ve výši 25 560 Kč: $105\,000 - 38\,040 - 2\,400 - 25\,560 = 39\,000$ Kč. Po vynásobení 15% sazbou daně, vznikne roční daň ve výši 5 850 Kč. Ve srovnání se sraženými měsíčními zálohami ($525 \times 12 = 6\,300$) jí finanční úřad vrátí přeplatek (nadměrný odpočet) $6\,300 - 5\,850 = 450$ Kč.

Pokud by paní Nová snižovala základ daně o nezdanitelné částky na tři děti, finanční úřad by jí při ročním zúčtování nevrátil žádný přeplatek, protože po celý rok neplatila žádnou daň z příjmů.

4.6.1.2 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně

Úhrn hrubých mezd pana Františka Starého za rok je $12 \times 40\,000 = 480\,000$ Kč. Po sražení sociálního (8 %) a zdravotního (4,5 %) pojištění vzniká základ daně ve výši $480\,000 - 38\,400 - 21\,600 = 420\,000$ Kč. Od tohoto základ je mu odečítána nezdanitelná položka na poplatníka 38 040 Kč, úroky z úvěru 3 500 Kč a soukromé životní pojištění 12 000 Kč. Upravený základ daně je proto $420\,000 - 38\,040 - 12\,000 - 3\,500 = 366\,460$ Kč, po zaokrouhlení 366 400 Kč. Dle Přílohy I. se roční daň vypočítá: $66\,420 + 32\% \text{ z } (366\,400 - 331\,200) = 77\,684$ Kč. Měsíčně bylo však panu Starému na zálohách sraženo $12 \times 6\,911 = 82\,932$ Kč. Finanční úřad mu proto vrátí přeplatek ve výši $82\,932 - 77\,684 = 5\,248$ Kč.

Jako otci jednoho dítěte bude tomuto poplatníkovi odečtena ze základu daně ještě nezdanitelná položka na dítě ve výši 25 560 Kč: $420\,000 - 38\,040 - 12\,000 - 3\,500 - 25\,560 = 340\,900$ Kč. Daň se poté dále vypočte: $66\,420 + 32\% \text{ z } (340\,900 - 331\,200) = 69\,524$ Kč. Po porovnání s měsíčními sraženými zálohami ($12 \times 6\,207 = 74\,484$ Kč) má finanční úřad za povinnost vrátit panu Starému přeplatek ve výši $74\,484 - 69\,524 = 4\,960$ Kč.

Pokud by ale pan Starý žil se třemi dětmi v jedné domácnosti, mohl by si snížit základ daně o $3 \times 25\,560 = 76\,680$ Kč, to znamená, že upravený základ daně by byl $420\,000 - 38\,040 - 12\,000 - 3\,500 - 76\,680 = 289\,780$ Kč, po zaokrouhlení 289 700 Kč. Podle Přílohy I. se pan Starý posune o jednu daňovou skupinu níže. Roční daň pak bude činit $38\,220 + 25\% \text{ z } (289\,700 - 218\,400) = 56\,045$ Kč. Na měsíčních zálohách však zaplatil $12 \times 5\,010 = 60\,120$ Kč, proto mu bude finančním úřadem vráceno $60\,120 - 56\,045 = 4\,075$ Kč.

4.6.2 Rok 2005

V roce 2005 nevzniká žádná změna v ročním zúčtování oproti roku 2004 pro ty poplatníky, kteří neuplatňují slevu na dítě.

4.6.2.1 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně

Pokud by měla paní Nová jedno dítě, od vypočtené daně by jí byla odečtena sleva na dítě 6 000 Kč, to znamená, že konečná daňová povinnost by byla $9\,675 - 6\,000 = 3\,675$ Kč. Na měsíčních zálohách jí přitom bylo sraženo $12 \times 340 = 4\,080$ Kč. Rozdíl mezi těmito částkami ($4\,080 - 3\,675$) je přeplatek 405 Kč, který musí finanční úřad paní Nové vrátit.

Kdyby ale paní Nová byla matkou tří dětí, vypočtená daň by se upravila o $3 \times 6\,000$ Kč, tj. $9\,675 - 18\,000 = -8\,325$ Kč, což je daňový bonus. Úhrn daňových bonusů za celý rok činí $12 \times 660 = 7\,920$ Kč. Rozdíl těchto částek je 405 Kč, který paní Nové finanční úřad dá jako daňový bonus.

4.6.2.2 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně

Jestliže pan František Starý uplatňuje slevu na dítě, od vypočtené daně 77 684 Kč se mu odečte tato sleva ve výši 6 000 Kč. Výsledná daň se pak sníží na 71 684 Kč. Sražené měsíční zálohy činily $12 \times 6\,411 = 76\,932$ Kč. Finanční úřad vrátí panu Starému přeplatek ve výši $76\,932 - 71\,684 = 5\,248$ Kč.

Pokud by pan Starý žil se třemi dětmi ve společné domácnosti, konečná daň by vycházela na $77\,684 - (3 \times 6\,000) = 59\,684$ Kč. Po srovnání se sraženými zálohami bude tomuto poplatníkovi vráceno $(12 \times 5\,411) - 59\,684 = 5\,248$ Kč.

4.6.3 Rok 2006

4.6.3.1 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně

V tomto roce se od základu daně 105 000 Kč odečte paní Nové pouze nezdanitelná položka na soukromé životní pojištění 2 400 Kč, takže upravený základ daně bude $105\,000 - 2\,400 = 102\,600$ Kč. Tato částka se zdaní 12% sazbou daně dle Přílohy II. a vyjde daň 12 312 Kč, která bude dále upravena o slevu na poplatníka 7 200 Kč. Daňovou povinností tedy bude $12\,312 - 7\,200 = 5\,112$ Kč. Paní Nová však na měsíčních zálohách zaplatila $12 \times 456 = 5\,472$ Kč, proto jí bude vrácen přeplatek ve výši $5\,472 - 5\,112 = 360$ Kč.

Když bude paní Nová uplatňovat slevu na jedno dítě, vypočtená daň se jí sníží o 6 000 Kč, tudíž výsledná daň bude činit $5\,112 - 6\,000 = -888$ Kč, což je daňový bonus, který jí bude vyplacen v plné výši, protože měsíčně žádné bonusy nedostávala, ani neplatila žádnou daň z příjmů.

V případě, že by paní Nová uplatňovala slevu na tři děti, vznikl by opět daňový bonus, teď však ve výši $5\,112 - (3 \times 6\,000) = -12\,888$ Kč. V porovnání s měsíčními vyplacenými bonusy během roku jí bude finančním úřadem dáno $12\,888 - (12 \times 1\,044) = 360$ Kč.

4.6.3.2 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně

Bezdětnému panu Starému bude od základu daně 420 000 Kč odečteno soukromé životní pojištění 12 000 Kč a úroky z úvěru 3 500 Kč a vyjde upravený základ daně: $420\,000 - 12\,000 - 3\,500 = 404\,500$ Kč. Daň se dále vypočítá dle Přílohy II.: $61\,212 + 32\% \text{ z } (404\,500 - 331\,200) = 84\,668$ Kč. Od této částky se odečte sleva na poplatníka 7 200 Kč. Výsledná daň je tedy $84\,668 - 7\,200 = 77\,468$ Kč. Úhrnem měsíčních záloh je však částka $12 \times 6\,869 = 82\,428$ Kč. Rozdíl mezi roční daní a celkovými měsíčními

zálohami je $82\,428 - 77\,468 = 4\,960$ Kč, a ten bude finančním úřadem vrácen poplatníkovi.

Kdyby pan Starý uplatňoval slevu na jedno dítě, vypočtená daň by musela být ještě snížena o 6 000 Kč, tj. $77\,468 - 6\,000 = 71\,468$ Kč. V porovnání s měsíčními zálohami bude přeplatek u finančního úřadu ve výši $(12 \times 6\,369) - 71\,468 = 4\,960$ Kč.

Jestliže by měl tento poplatník tři děti, mohl by uplatnit slevu na všechny z nich: $77\,468 - (3 \times 6\,000) = 59\,468$ Kč. Ve srovnání s měsíčními zálohami $(12 \times 5\,369)$ je rozdíl těchto částek $(64\,428 - 59\,468 = 4\,960)$ přeplatkem u finančního úřadu.

4.6.4 Rok 2007

V roce 2007 nedochází k žádným změnám v ročním zúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

4.6.5 Rok 2008

4.6.5.1 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč ročně

Bezdětné paní Nové roční zúčtování neprokáže žádný přeplatek, protože po celý rok neplatila žádné zálohy na dani z příjmů.

Pokud paní Nová uplatňuje slevu na jedno dítě, k hrubé mzdě 120 000 Kč se jí přičte sociální pojištění 26 % a zdravotní pojištění 9 % a vznikne základ daně: $120\,000 + 31\,200 + 10\,800 = 162\,000$ Kč. Poté se odečte nezdanitelná částka zaplacená na soukromém životním pojištění 2 400 Kč a vychází upravený základ daně $162\,000 - 2\,400 = 159\,600$ Kč. Tato částka se dále násobí 15% sazbou daně dle § 38 h zákona o daních z příjmů⁴⁴. Vychází daň $159\,600 \times 15\% = 23\,940$ Kč, od které se ještě musí odečíst sleva na poplatníka 24 840 Kč a sleva na dítě 10 680 Kč. Výsledkem je daňový bonus ve výši 11 680 Kč. Paní Nová dostala během celého roku $12 \times 890 = 10\,680$ Kč na daňových, to znamená, že jí finanční úřad nebude nic doplácet, protože daňové bonusy jí byly vyplaceny v plné výši každý měsíc.

⁴⁴ *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 39. ISBN 978-80-7263-422-4.

Paní Nová jako matka tří dětí opět nebude mít přeplatek na dani, protože jí byly bonusy vypláceny každý měsíc v plné výši.

4.6.5.2 Poplatník s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč ročně

Bezdětnému panu Starému bude k úhrnu hrubých mezd 480 000 Kč připočte sociální (26 %) a zdravotní (9 %) pojištění. Vzniklý základ daně ($480\,000 + 124\,800 + 43\,200 = 648\,000$ Kč) se upraví o nezdanitelnou částku na soukromé životní pojištění 12 000 Kč a úroky z úvěru 3 500 Kč. Výsledkem je upravený základ daně $648\,000 - 12\,000 - 3\,500 = 632\,500$ Kč. Tato částka se dále násobí 15% sazbou daně dle § 38 h zákona o daních z příjmů⁴⁵. Vychází daň 94 875 Kč, která se ještě upraví o slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč a vznikne konečná daň 70 035 Kč. Ve srovnání se sraženými měsíčními zálohami, které činí $12 \times 6\,030 = 72\,360$ Kč, je přeplatek na dani $72\,360 - 70\,035 = 2\,325$ Kč, který bude poplatníkovi finančním úřadem vrácen.

Kdyby si pan Starý uplatňoval slevu na jedno dítě, vypočtená by se ještě upravila o 10 680 Kč, to znamená, že výsledná daň by byla $70\,035 - 10\,680 = 59\,355$ Kč. Po porovnání s měsíční zálohami ($12 \times 5\,140 = 61\,680$ Kč) bude tomuto poplatníkovi vrácen přeplatek 2 325 Kč.

Při předpokladu, že by pan Starý byl otcem tří dětí, na které by tuto slevu na dani uplatňoval, výsledná daň by vyšla na $70\,035 - (3 \times 10\,680) = 37\,995$ Kč. Sražené měsíční zálohy v tomto případě činily $12 \times 3\,360 = 40\,320$ Kč. Rozdíl těchto částek ($40\,320 - 37\,995 = 2\,325$ Kč) bude panu Starému vrácen finančním úřadem.

4.7 Společné zdanění manželů

Společné zdanění manželů je daňové zvýhodnění manželů, kdy každý z manželů spadá do jiné daňové skupiny a oba žijí ve společné domácnosti minimálně s jedním dítětem. Tyto manželé pak u svých zaměstnavatelů nežádají o roční zúčtování, ale podávají daňové priznání s Přílohou č. 5.

Společné zdanění manželů je uzákoněno v roce 2005 a je platné pouze do roku 2007.

⁴⁵ *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. s. 39. ISBN 978-80-7263-422-4.

Pro názornost je předpokládáno, že paní Jiřina Nová a pan František Starý jsou manželé.

Slevy na děti jsou odečítány tomu z manželů, který má vyšší hrubý příjem.

4.7.1 Rok 2005 – manželé s jedním dítětem

Nejprve se musí určit základ daně každého z poplatníků zvlášť:

- a) hrubá mzda paní Jiřiny v úhrnu za rok ve výši $12 \times 10\,000 = 120\,000$ Kč se sníží o sociální (8 %) a zdravotní (4,5 %) pojištění a vzniklý základ daně je $120\,000 - 9\,600 - 5\,400 = 105\,000$ K.
- b) od úhrnu hrubých mezd pana Františka za rok ve výši $12 \times 40\,000 = 480\,000$ Kč se odečte sociální pojištění 38 400 Kč a zdravotní pojištění 21 600 Kč. Základ daně tedy dosahuje výše 420 000 Kč.

Tyto základy daně se poté sečtou: $105\,000 + 420\,000 = 525\,000$ Kč. Tím vzniká společný základ daně.

Z tohoto základu daně se dále určí úhrn nezdaniitelných částek odděleně za každého poplatníka:

- a) paní Jiřina snižuje základ daně o nezdaniitelnou částku na poplatníka 38 040 Kč a soukromé životní pojištění 2 400 Kč. Úhrn nezdaniitelných částek je proto $38\,040 + 2\,400 = 40\,440$ Kč,
- b) pan František upravuje základ daně o nezdaniitelnou položku na poplatníka 38 040 Kč, soukromé životní pojištění 12 000 Kč a úroky z úvěru 3 500 Kč. Výše nezdaniitelných částek je tedy $38\,040 + 12\,000 + 3\,500 = 53\,540$ Kč.

Úhrn nezdaniitelných částek za oba manžele je tedy $40\,440 + 53\,540 = 93\,980$ Kč. Tato částka se odečte od společné základu daně a vznikne společný upravený základ daně ve výši $525\,000 - 93\,980 = 431\,020$ Kč. Tato částka se vydělí dvěma pro stanovení výše daně za každého poplatníka jednotlivě. Dílčím upraveným základem daně na jednoho poplatníka je $431\,020 \div 2 = 215\,510$ Kč. Tuto částku je nutno zaokrouhlit na celé stokoruny dolů, tj. na 215 500 Kč. Daň se dále vypočítá sazbou daně dle § 16 zákona o daních z příjmů⁴⁶ či podle Přílohy I. Daň bude vycházet ve stejné pro oba manžele, a to ve výši $16\,380 + 20\% \text{ z } (215\,500 - 109\,200) = 37\,640$ Kč.

Pan František si od této daně odečte slevu na dítě 6 000 Kč. Daň po slevě bude tedy $37\,640 - 6\,000 = 31\,640$ Kč. Poté ještě zjistit rozdíl mezi výslednou daní a zapla-

⁴⁶ *Daňové zákony 2005 v úplném znění* Olomouc: ANAG, 2005. s. 12. ISBN 80-7263-247-7.

cenými zálohami, tj. $76\,932 - 31\,640 = 45\,292$ Kč, což je pro tohoto poplatníka nadměrným odpočtem.

Paní Jiřina si od daně odečte pouze zaplacené zálohy, tj. $37\,640 - 10\,080 = 27\,560$ Kč. Tento výsledek je nedoplatkem vůči finančnímu úřadu.

Po porovnání nadměrného odpočtu pana Františka a nedoplatku vůči finančnímu úřadu paní Jiřiny je zjištěn nadměrný odpočet ve výši $45\,292 - 27\,560 = 17\,732$ Kč, který bude manželům vrácen.

Pokud by tito manželé nepodali daňové přiznání za účelem společného zdanění manželů, finanční úřad by jim vrátil pouze jejich jednotlivé nadměrné odpočty, které v úhrnu činí $405 + 4\,960 = 5\,365$ Kč.

To znamená, že společné zdanění manželů bude v porovnání výhodné o $17\,732 - 5\,365 = 12\,367$ Kč.

4.7.2 Rok 2005 – manželé se třemi dětmi

Pokud paní Jiřina a pan František jako manželé budou ve společné domácnosti vyživovat tři děti, může si pan František uplatnit slevu na všechny tři děti, která by se odečetla od daně: $37\,640 - (3 \times 6\,000) = 19\,640$ Kč. Tato částka je nadměrným odpočtem. Pokud se odečte od zaplacených záloh $64\,932$ Kč, vznikne nadměrný odpočet ve výši $45\,292$ Kč jako v předchozím případě. To by znamenalo, že počet dětí nemá vliv na výši přeplatku na dani.

4.7.3 Rok 2006 – manželé s jedním dítětem

Stanovení základu daně je stejné jako v roce předchozím:

- a) základ daně paní Jiřiny je tudíž $120\,000 - 9\,600 - 5\,400 = 105\,000$ Kč,
- b) daňový základ pana Františka je $480\,000 - 38\,400 - 21\,600 = 420\,000$ Kč.

Společný základ daně proto zůstává ve stejné výši jako v roce 2005, to znamená $105\,000 + 420\,000 = 525\,000$ Kč.

Dále musí být stanoveny úhrny nezdánitelných částek obou poplatníků odděleně:

- a) paní Jiřině bude od základu daně odečtena pouze nezdánitelná částka na soukromé životní pojištění $2\,400$ Kč,

b) pan František bude základ daně upravovat o nezdanitelnou částku na soukromé životní pojištění 12 000 Kč a úroky z úvěru 3 500 Kč. Součet těchto částek vychází na 15 500 Kč.

Celkový součet nezdanitelných částek je tedy $15\,500 + 2\,400 = 17\,900$ Kč. Tato částka se odečte od společného základu daně 525 000 Kč a vznikne společný upravený základ daně ve výši 507 100 Kč.

Pro získání dílčích upravených základů daně za každého poplatníka jednotlivě, musíme vzniklý společný upravený základ daně vydělit dvěma: $507\,100 \div 2 = 253\,550$ Kč, po zaokrouhlení 253 500 Kč. Daň se poté vypočítá podle Přílohy II.: $33\,012 + 25\% z (253\,500 - 218\,400) = 41\,787$ Kč.

Paní Jiřině se od této částky odečte sleva na poplatníka ve výši 7 200 Kč, tím vznikne daň: $41\,787 - 7\,200 = 34\,587$ Kč. Po odečtení celoročních záloh ve výši 5 472 Kč, vychází paní Jiřině daňová povinnost 29 115 Kč.

Pan František si vypočtenou daň upraví o slevu na poplatníka 7 200 Kč a slevu na dítě 6 000 Kč. Tím vznikne roční daň z příjmů $41\,787 - 7\,200 - 6\,000 = 28\,587$ Kč. Po srovnání se zaplacenými zálohami ve výši 76 428 Kč je vzniklý rozdíl těchto částek nadměrným odpočtem (přeplatkem), který činí $76\,428 - 28\,587 = 47\,841$ Kč.

Když se však odečte daňová povinnost paní Jiřiny od nadměrného odpočtu pana Františka, vyjde přeplatek ve výši $47\,841 - 29\,115 = 18\,726$ Kč.

Pokud by tito manželé nevyužili společného zdanění manželů, bylo by jim vráceno celkově pouze $360 + 4\,960 = 5\,320$ Kč.

Výhodnost tohoto zdanění činí tedy $18\,726 - 5\,320 = 13\,406$ Kč.

4.7.4 Rok 2006 – manželé se třemi dětmi

Kdyby paní Jiřina a pan František žili ve společné domácnosti se třemi dětmi, mohla by být sleva na všechny tři děti odečtena panu Františkovi z daně upravené o slevu na poplatníka: $41\,787 - 7\,200 - (3 \times 6\,000) = 16\,587$ Kč. Roční sražené zálohy byly 64 428 Kč. Rozdíl těchto částek je daňovým přeplatkem pana Františka ve výši 47 841 Kč. Zde opět nezáleží na počtu vyživovaných dětí v domácnosti, na které je uplatňována sleva. Výsledný přeplatek bude ve stejné výši jako u manželů s jedním dítětem.

4.7.5 Rok 2007

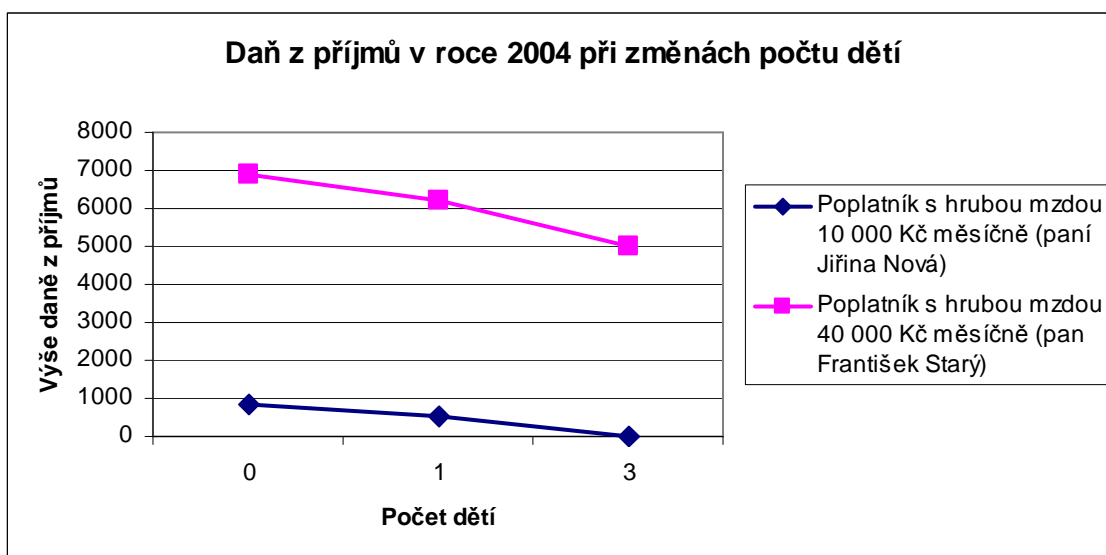
V roce 2007 nevznikají oproti roku 2006 žádné změny ve společném zdaňování manželů.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Daň z příjmů před vstupem do Evropské unie

Ze sledovaných období byla výše daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků nejvyšší právě před vstupem do Evropské unie, v roce 2004. Hlavním důvodem však nebyla výše sazby daně, nýbrž způsob jejího stanovení, kdy od základu daně byly odečítány nezdanitelné položky a neexistovaly slevy na dani.

Ke značnému snížení daňové povinnosti přispíval pouze počet dětí, o které si poplatník snižoval svůj základ daně pomocí nezdanitelné položky na dítě, viz Graf 1: Daň z příjmů v roce 2004 při změnách počtu dětí.

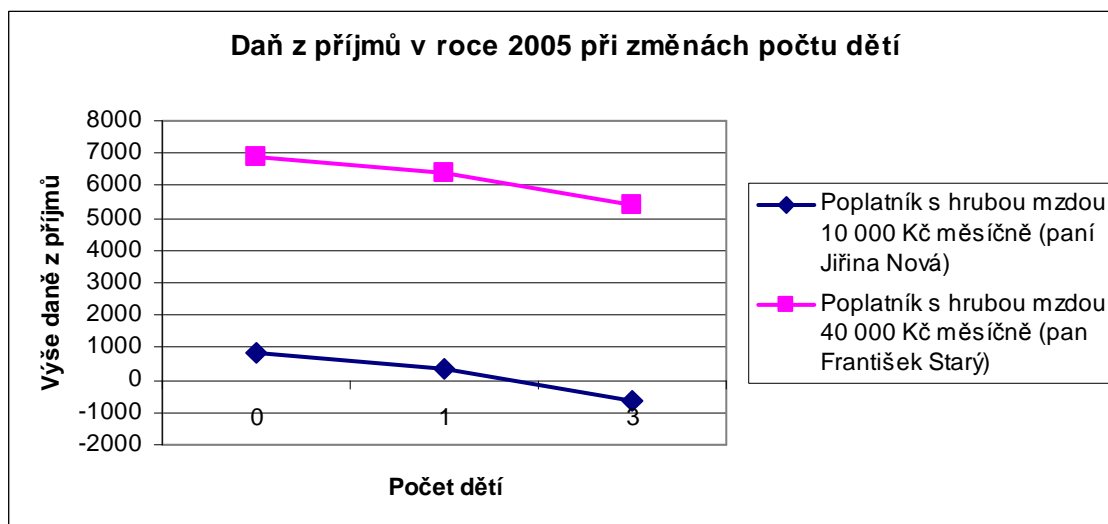
5.2 Vývoj daně z příjmů po vstupu do Evropské unie

5.2.1 Rok 2005

V roce 2005 nedošlo oproti předchozímu roku k žádným změnám ve zdaňování příjmů u bezdětných poplatníků, viz Graf 2: Daň z příjmů v roce 2005 při změnách počtu dětí. Poplatníci s dětmi již však nesnižovali základ daně o nezdanitelnou položku na dítě, ale uplatňovali slevu na dítě, která se odečítala až od vypočtené daně. U poplat-

níků s nízkou hrubou mzdou proto často místo daňové povinnosti vznikl daňový bonus, který byl finančním úřadem poplatníkovi vrácen.

U poplatníků, kteří své příjmy zdaňovali nejvyšší sazbou daně ale docházelo oproti roku 2004 k mírnému zvýšení daňové povinnosti.

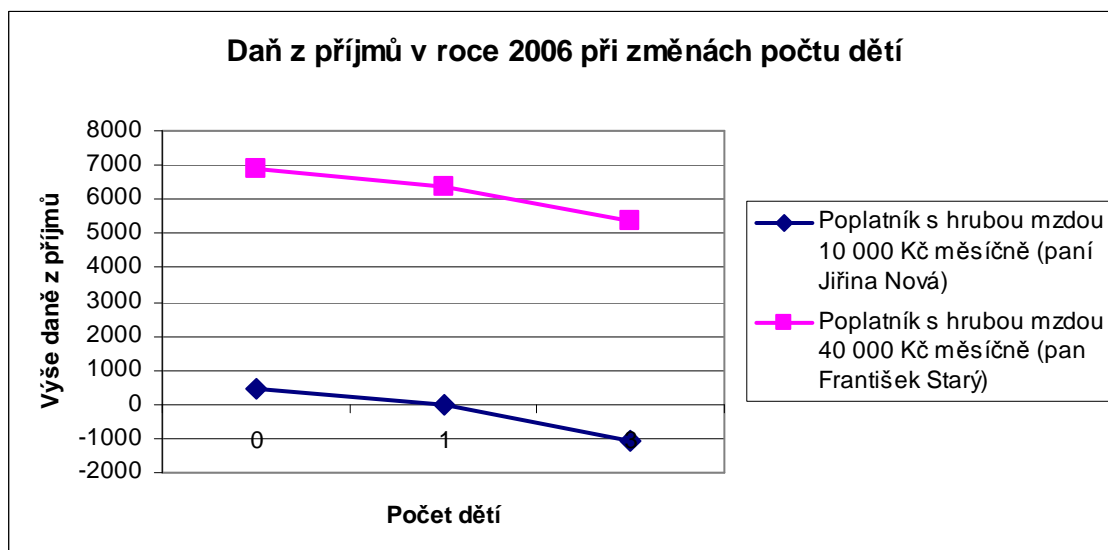

5.2.2 Rok 2006

V roce 2006 došlo ke zrušení nezdanitelných položek na poplatníka, manželku (manžela), invaliditu a studenta. Tyto položky byly nahrazeny slevami na dani.

Výhodnost především zaznamenali poplatníci s nízkou hrubou mzdou.

Pro poplatníky s vysokou hrubou mzdou došlo oproti roku 2005 ke snížení daňové povinnosti, avšak daň byla stále vyšší než před vstupem do Evropské unie, pokud poplatník uplatňoval slevu na jedno či více dětí, viz Graf 3: Daň z příjmů v roce 2006 při změnách počtu dětí.

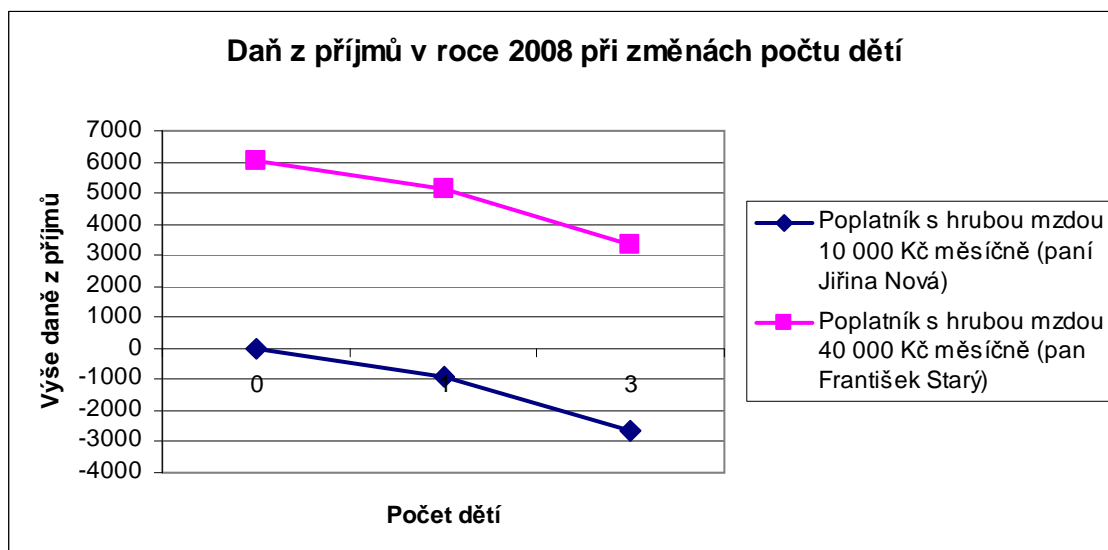

5.2.3 Rok 2007

Rok 2007 nepřinesl ve zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků žádné změny.

5.3 Daňová reforma platná pro rok 2008

Uzákoněním rovné daně z příjmů ve výši 15 % došlo ke značnému snížení daňové povinnosti u poplatníků s vysokou hrubou mzdou a ke zvýšení daňového bonusu u poplatníků s nízkou hrubou mzdou. Na snižování výše daně měl opět vliv počet dětí, na které byla uplatňována sleva na dani, jak znázorňuje Graf 4: Daň z příjmů v roce 2008 při změnách počtu dětí.

5.4 Roční zúčtování

Při ročním zúčtování je vypočtena daň, která je snížena o nezdanitelná položky či slevy na dani (od roku 2006), které jsou zohledňovány pouze v ročním zúčtování. Tyto nezdanitelné položky, respektive slevy na dani, roční daň snižují oproti zaplaceným měsíčním zálohám na dani. Rozdíl je proto finančním úřadem vrácen jako nadměrný odpočet (přeplatek), nebo u poplatníků s nízkými příjmy doplácen jako daňový bonus.

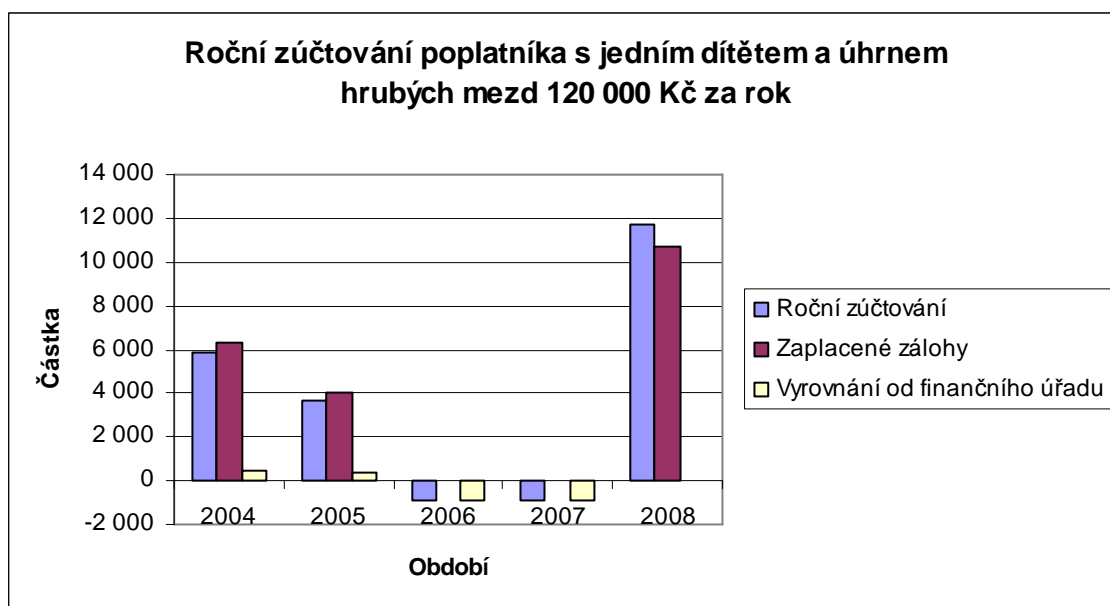
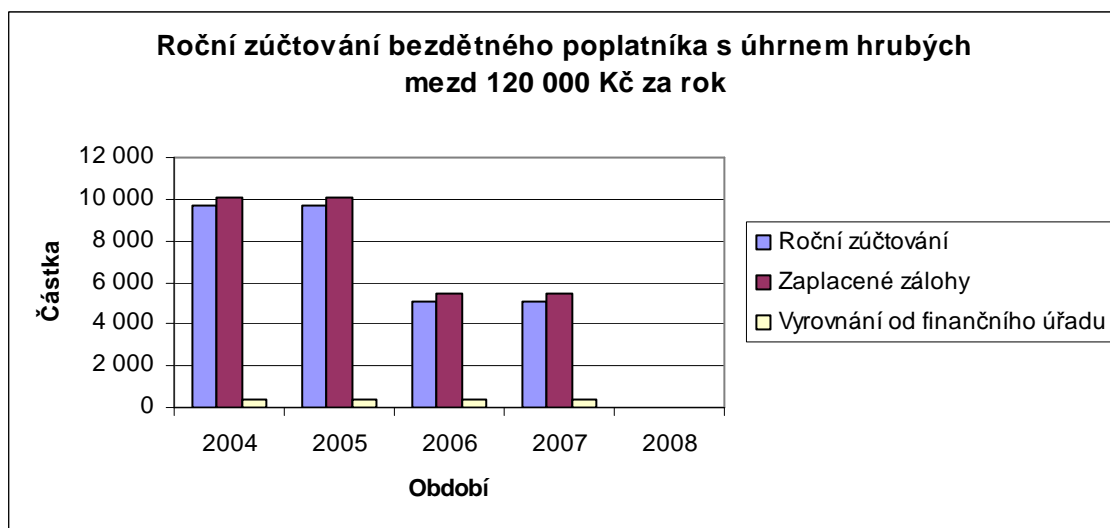
5.4.1 Poplatník s nízkým úhrnem hrubých mezd za rok

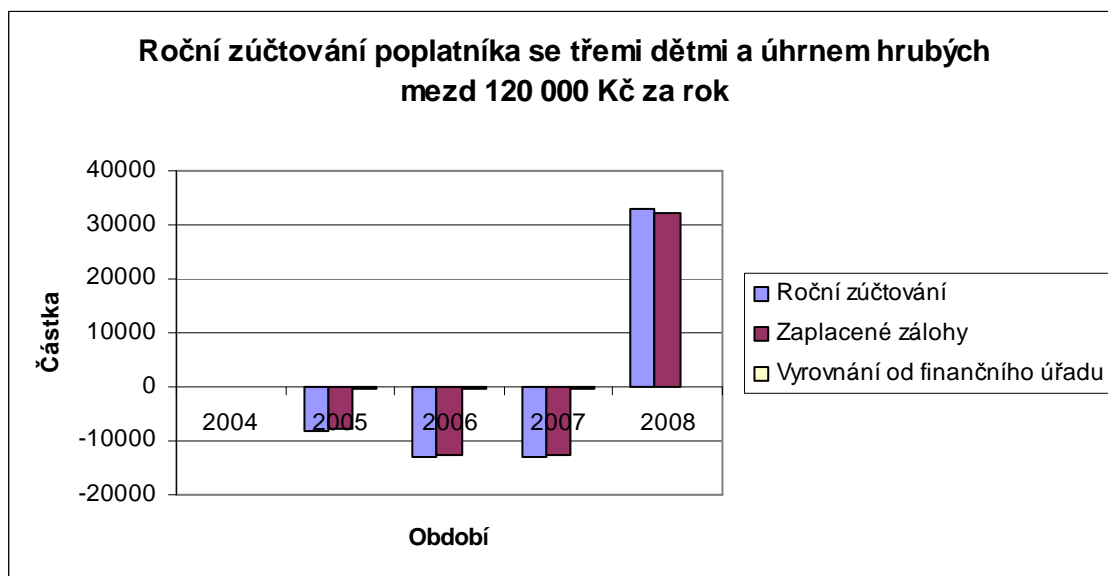
U poplatníků s nízkými příjmy může nastat situace, kdy finanční úřad nebude poplatníkovi vracet žádný přeplatek či doplácet bonus, protože vše, na co měl poplatník nárok bylo vyplaceno během měsíčního zúčtování.

Pokud však tento poplatník neplatil měsíčně žádné zálohy a nepobíral žádné bonusy, bude mu částka, která mu ze zákona náleží vyplacena finančním úřadem až po ročním zúčtování.

Zda se jedná o nadměrný odpočet či nedoplácený bonus, záleží na počtu dětí, o které si poplatník snižuje základ daně, respektive na které si uplatňuje slevu na dani. Pro znázornění byl vytvořen Graf 5: Roční zúčtování bezdětného poplatníka s úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč za rok, Graf 6: Roční zúčtování poplatníka s jedním dítětem a

úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč za rok a Graf 7: Roční zúčtování poplatník se třemi dětmi a úhrnem hrubých mezd 120 000 Kč za rok.

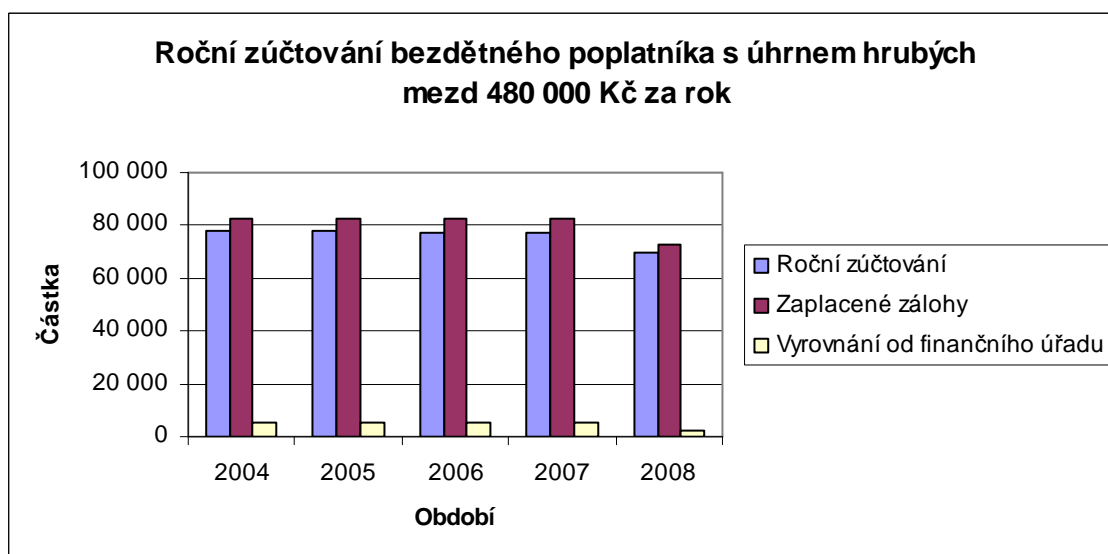

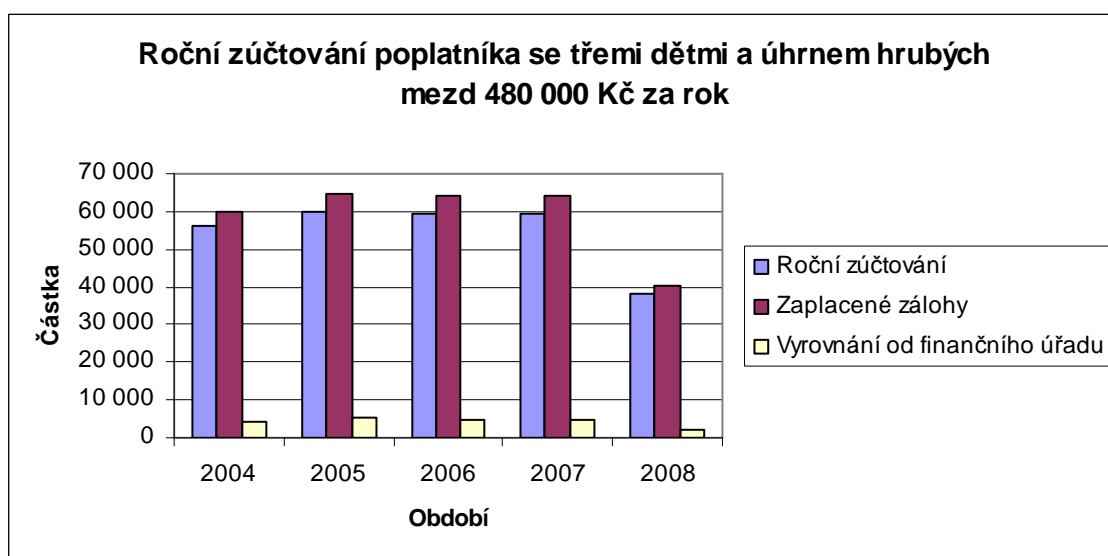
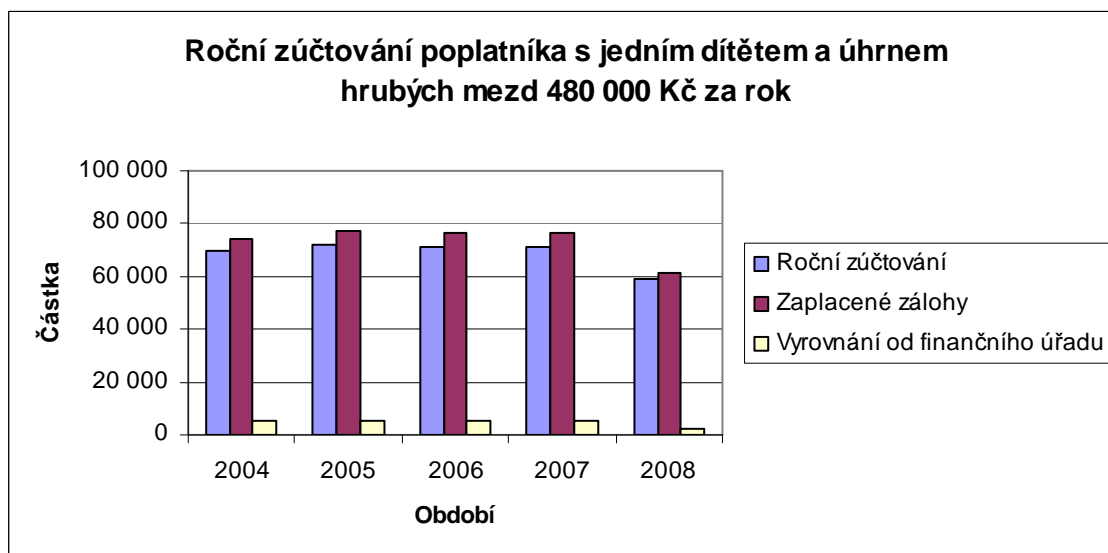

5.4.2 Poplatník s vysokým úhrnem hrubých mezd za rok

Výše vráceného nadměrného odpočtu od finančního úřadu se mění pouze v roce 2004 oproti ostatním sledovaným obdobím. Rozdíl lze vidět především při změnách počtu dětí, o které je snižován základ daně. V ostatních obdobích nejsou výkyvy zachyceny z důvodu zrušení nezdanitelné položky na dítě, která byla nahrazena slevou na dani.

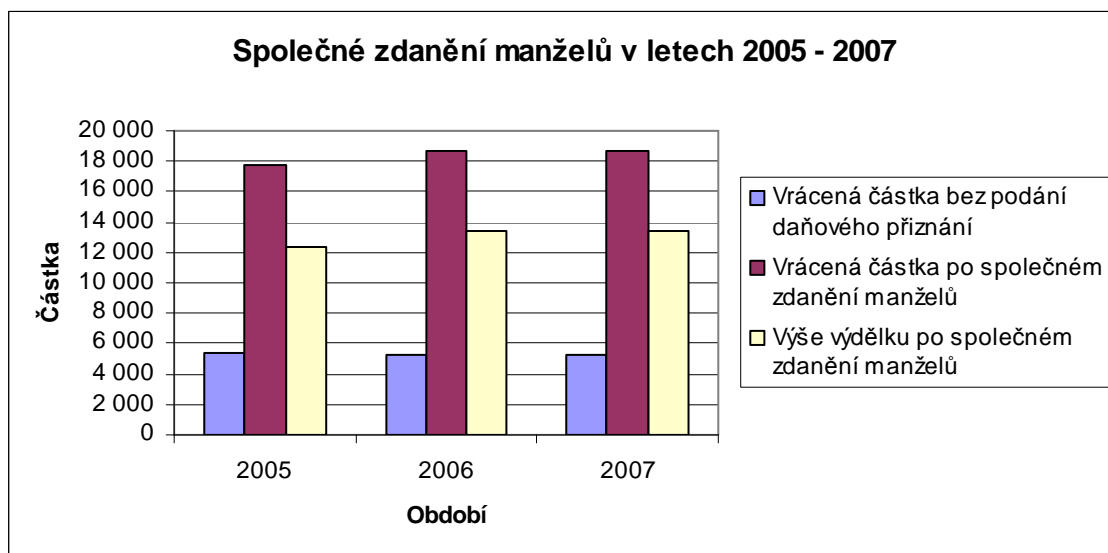
Pro posouzení byl vytvořen Graf 8: Roční zúčtování bezdětného poplatníka s úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč za rok, Graf 9: Roční zúčtování poplatník s jedním dítětem a úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč za rok a Graf 10: Roční zúčtování poplatník se třemi dětmi a úhrnem hrubých mezd 480 000 Kč za rok.

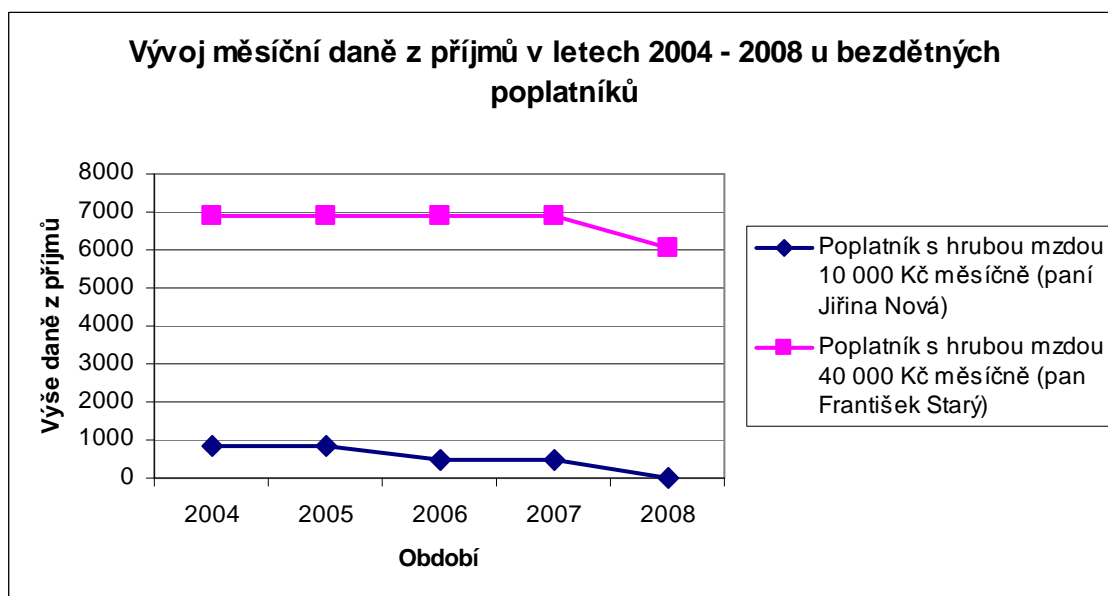
5.5 Společné zdanění manželů

Společné zdanění manželů, kterého bylo možno využít pouze v letech 2005 – 2007, ukázalo velkou úsporu finančních prostředků oproti ročnímu zúčtování, které by zaměstnavatel sestavil pro každého z poplatníků jednotlivě, viz Graf 11: Společné zdanění manželů v letech 2005 – 2007.

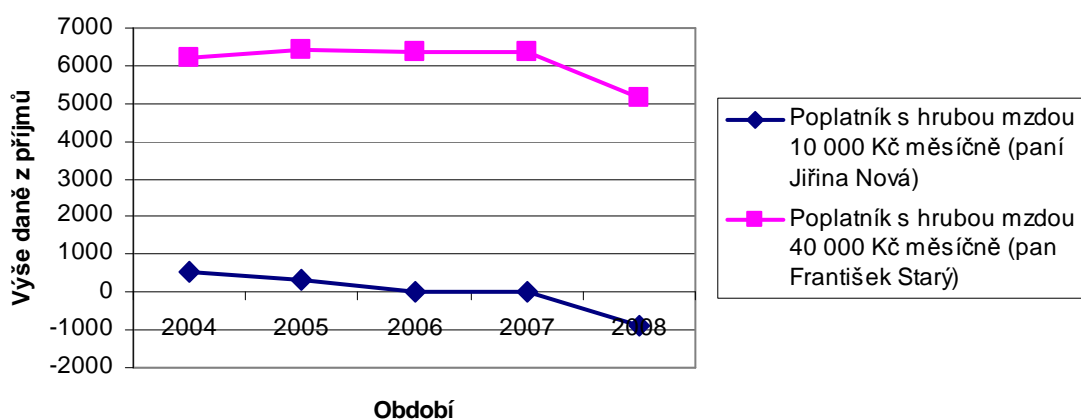

5.6 Shrnutí v grafech

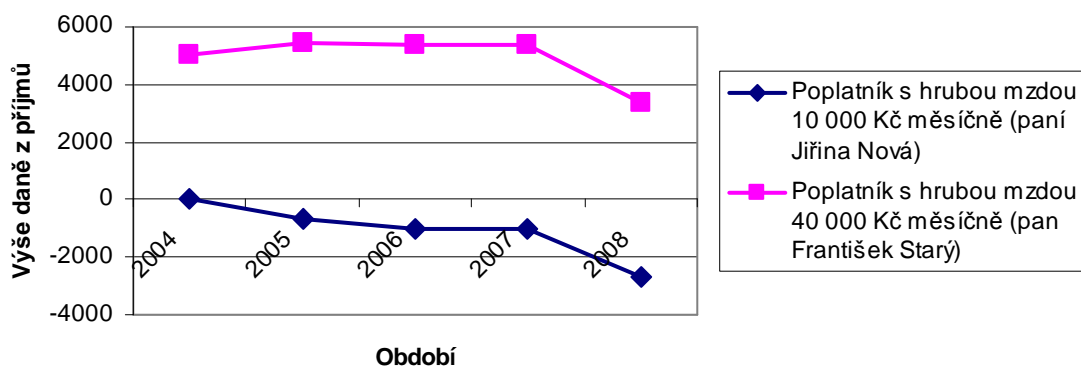
Pro porovnání zvyšování či snižování daňové povinnosti či daňových bonusů v období 2004 – 2008 s ohledem na počet dětí, o které byl snižován základ daně či na které byla uplatňována sleva na dani, znázorňuje Graf 12: Vývoj měsíční daně z příjmů v letech 2004 – 2008 u bezdětných poplatníků, Graf 13: Vývoj měsíční daně z příjmů v letech 2004 – 2008 u poplatníků s jedním dítětem a Graf 14: Vývoj měsíční daně z příjmů v letech 2004 – 2008 u poplatníků se třemi dětmi.

Vývoj měsíční daně z příjmů v letech 2004 - 2008 u poplatníků s jedním dítětem

Vývoj měsíční daně z příjmů v letech 2004 - 2008 u poplatníků se třemi dětmi

ZÁVĚR

Lze obecně říci, že před vstupem do Evropské unie v roce 2004 byla výše daňové povinnosti pro poplatníka daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků nejvyšší ze sledovaných období. Avšak záleží na dvou základních faktorech, které mohou daňovou povinnost poplatníka modifikovat. Je to výše hrubé mzdy poplatníka a počet dětí, o které si tento poplatník snižuje základ daně, respektive na které si uplatňuje slevu na dani.

Pro bezdětné poplatníky se výše daně z příjmů v roce 2005 oproti roku 2004 nemění, jelikož v roce 2005 nedochází ke změnám sazeb daně z příjmů. Ke změně dochází pouze ve stanovení základu daně, protože již neexistuje nezdánitelná položka na dítě, která se odečítala od základu, ale je uzákoněna sleva na dani, která nahrazuje tuto nezdánitelnou položku a která se snižuje až vypočtenou daň. Snížení celkové daně však zaznamenávají pouze poplatníci s nízkou hrubou mzdou, kterým vlivem slevy na dani nevzniká daňová povinnost, nýbrž se dostávají do daňového bonusu. U poplatníků s vysokou hrubou mzdou dochází ke zvýšení daňové povinnosti.

V roce 2006 dochází ke zrušení nezdánitelných položek na poplatníka, manželku (manžela), invaliditu a studenta, které jsou nahrazeny slevami na dani, tudíž jsou částky těchto slev odečítány až od vzniklé daně.

U poplatníků s nízkou hrubou mzdou dochází k výraznému snížení daňové povinnosti, respektive zvýšení daňového bonusu.

Poplatníkům s vysokou hrubou mzdou se daň z příjmů oproti roku 2005 mírně snižuje, ale stále je vyšší než v roce 2004. K mírnému snížení výše daně oproti roku 2004 dochází pouze u bezdětných poplatníků.

Rok 2007 nepřinesl žádné změny ve zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

Výraznou změnou však bylo uzákonění tzv. rovné daně ve výši 15 %, která přichází v platnost od roku 2008 a jsou jí zdaňovány všechny poplatníci bez ohledu na výši základu daně. V tomto roce dochází k velkému snížení daňové povinnosti, respektive zvýšení daňového bonusu.

Pokud si poplatník snižuje svůj základ daně o nezdánitelné položky na penzijní připojištění, soukromé životní pojištění, úroky z úvěru, členské příspěvky či dary,

vznikne mu u finančního úřadu nadměrný odpočet (přeplatek), který je poplatníkovi po ročním zúčtování vrácen.

V letech 2005 – 2007 si mohli poplatníci – manželé, kteří vyživovali minimálně jedno dítě ve společné domácnosti a byli zdaňováni rozdílnými sazbami daně z příjmů, podat daňové přiznání s Přílohou č. 5 pro tzv. společné zdanění manželů. Tím těmto manželům vznikla výrazná úspora na dani oproti jednotlivému ročnímu zúčtování.

Největší daňovou zátěží pro poplatníka bylo zdaňování před vstupem do Evropské unie v roce 2004.

Poplatníkovi s nízkou hrubou mzdou se daňová povinnost v roce 2005 oproti roku 2004 nezměnila, snížení daně však tento poplatník zaznamenal od následujícího roku, roku 2006. Ke každoročnímu snížení daně, respektive zvýšení daňového bonusu, docházelo u poplatníků s dětmi.

U poplatníků s vysokou hrubou mzdou, kteří si základ daně snižovali o nezdanitelnou položku na děti, respektive kteří uplatňovali slevu na děti, došlo k navýšení daňové povinnosti v letech 2005 – 2007 oproti roku 2004, přičemž největší zátěží bylo pro poplatníka zdaňování v roce 2005.

Od vstupu do Evropské unie obecně docházelo ke snižování daňové povinnosti, respektive zvyšování daňového bonusu, přičemž nejvýhodnějším obdobím pro poplatníka, bylo zdaňování v roce 2008 bez ohledu na to, zda byl poplatník bezdětný nebo uplatňoval slevu na děti.

SEZNAM LITERATURY

1. AMBROŽ J. *Daň z příjmů* Praha: KORŠACH, 2005. 397 s. ISBN 80-86296-08-3.
2. AMBROŽ J. *Společné zdanění manželů* Praha: KORŠACH, 2007. 91 s. ISBN 978-80-86296-13-5.
3. *Daňová přiznání za rok 2008* Český Těšín: PORADCE, 2009. 113 s. ISBN 978-80-7365-313-2.
4. *Daňové zákony 2004 v úplném znění k 1. 5. 2004* Olomouc: ANAG, 2004. 128 s. ISBN 80-7263-229-9.
5. *Daňové zákony 2005 v úplném znění* Olomouc: ANAG, 2005. 136 s. ISBN 80-7263-247-7.
6. *Daňové zákony 2006 v úplném znění k 1. 1. 2006 s komentářem k novelám* Olomouc: ANAG, 2006. 158 s. ISBN 80-7263-310-4.
7. *Daňové zákony 2007 v úplném znění k 1. 1. 2007 s komentářem změn* Olomouc: ANAG, 2007. 167 s. ISBN 978-80-7263-364-7.
8. *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2008 s přehledy změn* Olomouc: ANAG, 2007. 171 s. ISBN 978-80-7263-422-4.
9. DOBEŠOVÁ K. *Roční zúčtování příjmů za rok 2007* Český Těšín: Poradce, 2008. 96 s. ISBN 978-80-7365-304-0.
10. PELECH P. *Roční zúčtování daně z příjmů za závislé činnosti a funkčních požitků za rok 2007* Olomouc: ANAG, 2007. 223 s. ISBN 978-80-7263-423-1.
11. *Roční zúčtování příjmů za rok 2005* Český Těšín: PORADCE, 2006. 56 s. ISSN 1211-2437.
12. *Roční zúčtování příjmů za rok 2006* Český Těšín: PORADCE, 2007. 64 s. ISBN 978-80-7365-250-0.
13. *Roční zúčtování příjmů za rok 2007* Český Těšín: PORADCE, 2008. 96 s. ISBN 978-80-7365-304-0.
14. *Roční zúčtování příjmů ze závislé činnosti a funkční požitků za rok 2004* Český Těšín: PORADCE, 2005. 64 s. ISSN 1211-2437.
15. SEDLÁKOVÁ E. *Daňové a nedaňové výdaje od A do Z* Český Těšín: Poradce, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7565-305-7.
16. SIKOROVÁ E. *Mzdové účetnictví 2006* Brno: Computer Press, 2006. 233 s. ISBN 80-251-0948-8.

17. ŠVARCOVÁ J., et.al. *Ekonomie – stručný přehled* Zlín: CEED, 2006. 295 s. ISBN 80-903433-3-3.
18. VEBER J *Podnikání malé a střední firmy* Praha: Grada Publishing, 2005. 304 s. ISBN 80-247-1069-2.
19. VRÁNA P. *Přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2006* Český Těšín: Poradce, 2007. 256 s. ISBN 978-80-7365-241-8.
20. *Zákony I/2009* Český Těšín: PORADCE, 2009. 576 s. ISSN 1802-8268.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.: Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2004 a 2005 – roční zúčtování

Příloha II.: Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2006 a 2007 – roční zúčtování

Příloha I.

Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2004 a 2005 – roční zúčtování

Základ daně		Daň
od Kč	do Kč	
0	109 200	15%
109 200	218 400	16 380 Kč + 20 % ze základu přesahujícího 109 200 Kč
218 400	331 200	38 220 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 218 400 Kč
331 200	a více	66 420 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 331 200 Kč

Příloha II.

Sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti pro rok 2006 a 2007 – roční zúčtování

Základ daně		Daň
od Kč	do Kč	
0	121 200	12%
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 331 200 Kč

ABSTRAKT

PINKAVOVÁ M. *Dopad reforem na zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v ČR: bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s, 2009. 55 s. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Lukáš Moravec, Ph.D.

Klíčová slova: daň z příjmů, poplatník, daňová povinnost, daňový bonus, nadměrný odpočet, přeplatek, roční zúčtování, společné zdanění manželů

Práce analyzuje dopady změn daňových zákonů na poplatníka – zaměstnance. Sledovanými obdobími jsou periody před vstupem do EU, po vstupu do EU a po reformě v roce 2008. Pro srovnání daňové zátěže jsou použity vlastní výpočty a srovnání ročního zúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a jejich následný rozbor.

K řešení této problematiky jsou použita platná znění daňových zákonů v příslušných obdobích a příručky pro výpočty daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

Tato práce si klade za cíl zodpovědět následující otázky: Ve kterém období bylo zdaňování pro poplatníka nejvýhodnější? Jaký dopad měl na poplatníka – zaměstnance vstup do EU?

ABSTRACT

PINKAVOVÁ M. *Reforms influences on self entrepreneurs' income taxation in CR: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 55 p. Supervisor: Ing. Lukáš Moravec, Ph.D.

Key words: income tax, taxpayer, tax liability, tax bonus, excessive statement, overpayment, yearly setting, common matrimony taxation

The work analyses the impact of changes in tax law to taxpayer – employee. The observed periods are periods before CR entered the EU, after its entrance and then after the reform in 2008. The autor's own calculations are used to illustrate and compare the tax burden and the yearly tax setting of income tax of self entrepreneurs and also of functionary treats as well as the following analysis of the mentioned above.

Valid wording of tax law in the given periods of time as well as manuals for income tax of self entrepreneurs and functionary treats calculations are used to solve the points of these issues.

The aim of this work is finding answers to the following questions: Which period was the most advantageous as far as the taxpayer point of view? What was the impact of EU entrance on the taxpayer – employee?